

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI**

TOLSTOY'UN HİKÂYELERİNDE DİNİ MOTİFLER

SABİNA MAYLIBA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN:
Prof. Dr. ABDULLAH ÖZBEK**

KONYA-2016

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sabina MAYLIBA
	Numarası	148102011054
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri/Din Eğitimi
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Abdullah ÖZBEK
	Tezin Adı	Tolstoy'un Hikâyelerinde Dini Motifler

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan *Tolstoy'un Hikâyelerinde Dini Motifler* başlıklı bu çalışma *16/12/2016* tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Prof. Dr.	Abdullah ÖZBEK	
2	Prof. Dr.	Mustafa TAVUKÇIOĞLU	
3	Yrd.-Doç. Dr.	Abdullah ACAR	

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sabina MAYLIBA		
	Numarası	148102011054		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	FELSEFE ve DİN BİLİMLERİ / DİN EĞİTİMİ		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	TOLSTOY'UN HİKÂYELERİNDE DİNİ MOTİFLER			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Sabina MAYLIBA

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sabina MAYLIBA		
	Numarası	148102011054		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri/Din Eğitimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Abdullah ÖZBEK		
Tezin Adı	Tolstoy'un Hikâyelerinde Dini Motifler.			

ÖZET

19.yy Rus Edebiyatının önde gelen dramatik yazarlarından olan Kont Lev Nikolayeviç Tolstoy, 9 Eylül 1828'de Rusya'nın Tula bölgesinde dünyaya gözlerini açtı. Küçük yaşta annesini ve babasını kaybeden Tolstoy'un hayatı hep hakikati arayış içinde geçti.

Tolstoy'a göre, dinsiz bir insanın var olması, kalpsiz bir kişinin var olması kadar imkânsızdır. Tolstoy'a göre insanın iyi yaşaması için yapması gerekenleri ve gerekmeyenleri bilmesi lazım, bunun için de imana ihtiyacı vardır. İman demek insanın dünyada niçin yaşadığını bilmesidir. Gerçek inancın öğretileri sade ve anlaşılır olmalıdır. İmanın esası ise tanrıya ve tüm canlılara sevgi beslemekten ibarettir. Ödül beklemeden inanmak esastır yazara göre. Tanrı ile insan arasında aracılardan olmasının anlaşılır olmadığını söyleyen Tolstoy Hristiyanlıktaki yanlışları eleştiriyor.

Yazara göre gerekli olan şey, nefisten feragat değil, nefsin menfaatlerinden feragattir. İşte, insanları yüksek bir birliğe, gerçek bir mutluluğa ulaştıracak feragat budur. Gerçek aşk, ancak şahsi menfaatlerden feragat edildiği zaman mümkün olur.

Aynı zamanda Tolstoy'a göre, insan için rehbersiz hayat düşünmek mümkün değildir. İnsanın her halükarda bir rehberi olmalıdır.

Tolstoy, eserlerinde düşüncelerini öyküleyerek tasvir eder. Bazen dini konuları direk işler, bazen de dolaylı yollarla, dini sembollerle eserlerini süsler. Bu çalışmada, hikâyelerdeki dini motifler kader, semboller ve hayatın anlamı başlıkları altında toplanmıştır.

Çalışmadaki amaç, Tolstoy'u yakından tanıyıp din konusunda düşüncelerini anlamaktır. Aynı zamanda sorulan sorulara cevap bulmaktır. Çalışmanın kapsamı ise, Tolstoy'un hayatı, din algısı ve hikâyelerindeki dini motiflerdir. Kullanılan yöntem "dokümantasyon metodu" dur. Tolstoy'un hikâyelerinin din eğitimi için değerli olduğunu düşünüyorum. Din ve ahlak derslerinde kullanılması halinde faydalı olabileceğini umuyorum.

Anahtar Kelimeler: Din, Tolstoy, Dini Motifler, Hayatın Anlamı

Author's	Name and Surname	Sabina MAYLIBA		
	Student Number	148102011054		
	Department	Philosophy and Religion Studies / Religious Studies		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Prof. Dr. Abdullah OZBEK		
	Title of the Thesis/Dissertation	Religious Motifs in Tolstoy's Stories.		

ABSTRACT

Count Lev Nikolayevich Tolstoy, one of the leading dramatic writers of 19th century Russian literature, opened his eyes to the world in Russia's Tula region on

9 September 1828. The life of Tolstoy, losing his mother and father at a young age, was always in search of truth. According to Tolstoy, the existence of an ungodly person is as impossible as the existence of a heartless person. According to Tolstoy, people need to know what to do and what not to do for a good life, and there is a need for belief (faith). Faith means knowing why people live in the world. The teaching of true belief must be simple and clear. The essence of faith is to feed love to God and all living things. According to the essay writer it is essential to believe without waiting around. Saying that it is not understandable that there are intermediaries between God and Man, Tolstoy criticizes the mistakes in Christianity. According to the author, what is necessary is not relinquishing of self (nafs), but is waiver of the interests of the self (nafs). Here is a waiver to bring people to a high unity, a real happiness. True love is only possible when personal benefits are waived.

At the same time, according to Tolstoy, it is not possible for man to think about a life without a guide. There must be a guide for man at all times.

Tolstoy narrates his thoughts in his works. Sometimes he handles the religious subjects directly, sometimes religious symbols embellish their Works indirectly. In this work, the religious motifs in stories are gathered under the titles of fate, symbols and meanings of life.

The purpose of the study is to get to know Tolstoy closely and to understand his religious views, at the same time it is to find answers for questions that are asked. The scope of the work is Tolstoy's life, sense of religion, and religious motifs in his stories. The method used is the "documentation method". I think Tolstoy's stories are very valuable for religious education. I hope they will be useful if they are used in Religion and Moral lessons.

Keywords: Religion, Tolstoy, Religious Motives, Meaning of Life

ÖNSÖZ

19.YYda Rus Edebiyatı Altın Çağı'nı yaşamıştır. Bu dönemin Realist yazarlarından Lev Nikolayeviç Tolstoy; filozof, pasifist aynı zamanda eğitim reformcusudur. Yazar, eserlerinde insanlığın yüce ahlaka ulaşabilmesi için mücadeleyi amaçlamaktadır. Bununla birlikte işlediği konularda insan karakterini farklı açılardan ele almakta, aynı zamanda bilinçli olarak Tanrı inancını, Ahiret hayatını ve Kader konusunu işlemektedir. Yanı sıra toplumda yaşanan zıtlıkları ve kötülöklere karşı savaşmayı hedeflemektedir. Tolstoy, eserlerinde hayatın anlamını sorgular ve Hristiyanlıktaki tezatları dile getirir. Acaba gerçek din nasıl olmalı? İşte bu sorulara zaman zaman cevap arayan ve eserlerinde sık sık dini motiflere yer veren Tolstoy'a bu çalışmamda yer vermek istedim.

Amacım, Tolstoy'u yakından tanımak, din konusundaki fikirlerini anlamaktır. Dinden arındırılmış ve materyalist düşüncenin hâkim olduğu dünyada dinin önemini nasıl tasvir etmiş. Gerçek dini nasıl tanımlamıştır merak ettim ve çalışmamı bu yönde şekillendirdim.

Bu çalışma, teorik çerçevede araştırma yöntem ve teknikleri kitaplarında "dokümantasyon metodu" diye adlandırılan metot ile yapılmıştır. Bu alanda yapılan araştırmalar, yayınlanmış kitaplar ve internet sitelerinden yararlanılmıştır.

Çalışmamda önce Tolstoy'un hayatı kısaca anlatılıp, bazı eserleri tanıtılmıştır. Daha sonra Tolstoy'a göre din nedir konusu araştırılıp, Hristiyanlığa getirdiği eleştiriler işlenmiştir. Aynı bölümde Tolstoy'un dine ve hayata dair düşünceleri ele alınmıştır. Son bölümde ise yazarın hikâyeleri tercüme edilip, dini motifler belli başlıklar altında toplanarak çalışma tamamlanmıştır.

Bu çalışmada bana rehberlik eden ve konunun belirlenmesinden tamamlanma aşamasına kadar desteklerini esirgemeyen, din eğitimi alanında ufuk kazanmamda etkisi olan değerli hocam Prof. Dr. Abdullah Özbek'e derin şükranlarımı arz ederim. Aynı zamanda tezimi okuyarak fikir beyan eden, katkı sunan ve düzeltmeler yapan tüm meslektaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Sabina MAYLIBA

KONYA-2016

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
C	Cilt
ev.	Çeviren
H.z.	Hazreti
Krş.	Karşılaştırınız
s.	sayfa
sav	Sallallahu Aleyhi Vesellem
ty	Tarihi yok
Yay.	Yayıncılık
YY	Yüzyıl

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
KISALTMALAR.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
GİRİŞ.....	1
1.Araştırmanın Konusu.....	2
2.Araştırmanın Amaçları ve Problemleri.....	4
2.1.Araştırmanın Önemi.....	4
2.2.Araştırmanın Yöntemi.....	4
BİRİNCİ BÖLÜM	
TOLSTOY’UN HAYATI VE BAZI ESERLERİ	
1.1. Tolstoy’un Hayatı.....	5
1.2. Tolstoy’un Bazı Eserlerinin Tanıtımı.....	9
İKİNCİ BÖLÜM	
TOLSTOY’UN DİN ALGISI	
2.1 Tolstoy’a Göre Din Nedir.....	13
2.2 Tolstoy’un Hristiyanlığa Getirdiği Eleştiriler.....	16
2.3 Tolstoy’un Din ve Hayat Üzerine Düşünceleri.....	19
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
TOLSTOY’UN HİKÂYELERİNDE DİNİ MOTİFLER	
3.1. Hikâyelerde Kader Konusu.....	26
3.2. Hikâyelerde Dini Semboller.....	30
3.3. Hikâyelerde Hayatın Anlamı.....	53
Sonuç.....	63

Kaynakça.....	65
Özgeçmiş.....	67

GİRİŞ

19. Yüzyıl Rus Edebiyatının önde gelen dramatik yazarlarından olan Lev Nikolayeviç Tolstoy, 9 Eylül 1828 de varlıklı ve asil bir ailenin çocuğu olarak Moskova'nın 150 km güneyinde, Tula eyaletinin, Yasnaya Polyana kasabasında dünyaya geldi. Küçük yaşta annesini ve babasını kaybeden Tolstoy'un hayatı hep arayış içinde geçti. Üniversite tahsilini yarım bırakıp, hayatın anlamını aramaya koyuldu. Önce orduya yazıldı, sonra da çiftçiliğe döndü. Yazmayı asla bırakmadı. Defalarca Avrupa'ya seyahat ederek, oradaki eğitim sistemini inceledi. Bir alfabe hazırladı. Yeni metotlar geliştirdi.

Çocukluğundan itibaren dindar çevrede yetişen Tolstoy zamanla Hristiyanlığı sorgulamaya başlar. Gördüğü tezatlar kafasında soru işaretleri bırakır. Hayatı boyunca doğru olan dini aramakla meşgul olur. Yazdığı eserlerde sık sık inanç konularına değinmesi bunun göstergesidir.

Tolstoy' a göre din insanı mutluluğa götürmelidir. Doğru olan din gerçekçi ve hakiki olmalıdır. İnsanlar duygudaşlık yaparak, Yaradan'ın emirlerine karşı saygılı olarak, zülüm ve kötülüklerden vazgeçerek dini yaşmalıdır.

Tolstoy'a göre, dinsiz bir insanın var olması, kalpsiz bir kişinin var olması kadar imkânsızdır. Din, insan ile ebedi hayat ve Allah arasında akla ve çağdaş bilgiye uygun olarak kurulan ve insanlığı mukadder hedefine sevk eden bir ilişkidir. Din, bir kişinin harici dünyayla veya onun menşei ve ilk sebebiyle sahip olduğu ilişkidir. Doğal olarak aklı başında bir kişi böyle bir ilişki içinde olmadan yapamaz.

Bu çalışmada Lev Tolstoy'un hayatı, eserleri ve fikirleri ele alınmıştır. Tolstoy'un hikâyelerinin din eğitimi için değerli olduğunu düşünüyorum. Din ve ahlak derslerinde kullanılması halinde faydalı olabileceğini umuyorum. Çalışmadaki amaç, Tolstoy'u yakından tanıyıp din konusunda düşüncelerini anlamaktır. Aynı zamanda sorulan sorulara cevap bulmaktır. Amacın daha geniş açıklaması ileride verilecektir. Birinci bölümde Tolstoy'un hayatı kısaca anlatılmıştır. Ardından yazarın bazı eserlerinin tanıtımı yapılmıştır. İkinci bölümde Tolstoy'un din anlayışı ele alınmıştır. Önce din algısı, sonra Hristiyanlığa getirdiği eleştiriler işlenmiştir. Bu bölümü hazırlamak için Tolstoy'un yeni basımı olmayan

“Açık İtiraf”, “Hayat Yolu” kitaplarına internet aracılığı ile erişilip, tarafımca tercüme edilmiş ve özet halinde sunulmuştur. Daha sonra ise yazarın din ve hayat üzerine düşünceleri işlenmiştir. Üçüncü bölüm Tolstoy’un hikâyeleri ile sınırlı tutulmuştur. Burada Tolstoy’un dini konuları içeren hikâyeleri tercüme edilerek, hikâyelerdeki mevcut dini motifler araştırılmıştır. Aynı zamanda bu hikâyelerin bazılarının özetleri verilmiştir. Hikâyeler; kader konulu hikâyeler, dini semboller içeren hikâyeler ve hayatın anlamı konulu hikâyeler başlığı altında toplanmıştır.

1.ARAŞTIRMANIN KONUSU

Türkiye’de Lev Tolstoy ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Yalnız bunlar daha çok onun eğitimci, realist, roman yazarı kimliğini ortaya çıkarmıştır. Ulusal Tez Merkezine kayıtlı Tolstoy’un din üzerine düşünceleri ile ilgili herhangi bir çalışması tespit edilmemiştir.

Araştırmanın konusu olan hikâye, evde ve geleneksel anlatımlarda olduğu gibi, eğitimsel teori ve pratikte, özellikle dini ve ahlaki eğitimde, sosyalleştirmede ve kültürlendirmede de oldukça önemlidir. Kültürel, etnik ve dini geleneklerin aktarımı ile ilgisi olanlar, açıklama, anlama, yorumlama gibi yöntemleri izlerken sık sık hikâyeye başvururlar.¹ Hikâye ile eğitim yaklaşımı, genelde eğitim için özelde de din ve ahlak eğitimi için sahip olduğumuz yöntemlerin en iyilerinden biri olarak kabul edilebilir.² Aynı şekilde kültürümüzde Kur’an kıssaları, erken yaştaki çocukların hayal güçlerini ve dikkatlerini güçlendirir. İçerdikleri heyecan dolu sahnelerle çocuklara neşe ve coşku katmanın yanında, onlara fazilet ve ahlak öğretileri de

¹ Graham Rossiter, Film and Television:An Introductory Study of the 'Alternative' Religious Stories that Shape the Spirituality of Children and Adolescents, <http://www.acu.edu.au/ren/rosarwfl.htm>, 25.12.2001

² Heinz Streib, Mass Media, Myth, and Narrative Religious Education, <http://www.tgkm.unibielefeld.de/hstreib/literatur/massmedia.htm> 25.12.2001

³ <http://sakarya.dergipark.gov.tr/download/article-file/115549>, erişim tarihi 17.12.2016

⁴ Abdullah Özbek, Bir Eğitimci Olarak Hz. Muhammed, Konya, 1991, s.196.

kazandırır.³ Çünkü kıssalar ve hikâyeler, eğitimde önemli bir yeri olan örnek alma ve özdeşleşmenin sağlanabilmesi için güzel bir araçtır.⁴

Tolstoy hikâyelerinde dini motiflere geniş yer vermiştir. Türk Dil Kurumuna göre motif kelimesinin birkaç anlamı vardır. İlk anlamı yan yana gelerek bir bezeme işini oluşturan ve kendi başlarına birer birlik olan öğelerden her biri. Diğer anlamı: Bir eserde sık sık tekrarlanan süsleyici öge. Bir diğer anlamı ise bestenin bir parçasına çeşitli yönlerden birlik sağlayan belirleyici küçük birim.⁵ Dini motife gelince ise, geleneklere, kültüre, dile yerleşmiş olan dinle ilgili öğelere dini motif denir. Örneğin dilimizdeki "melek gibi insan", "Allah şifalar versin", "mekâmı cennet olsun" gibi deyimler dini motiflerdir.⁶

Araştırmanın konusu Tolstoy'un hayatı, din algısı ve eserlerinde kullandığı dini motiflerdir. Planladığımız çalışma hikâyeler üzerinden yürütülmüştür. Tolstoy'un hikâyeleri kişisel ve ruhsal gelişimle ilgili birçok alanda evrensel bir konuma sahip olup, çocuk ve gençlerin psikolojik gelişimlerinde faydalanılacak önemli bir pedagojik araçtır. Tolstoy'un hikâyelerinin mesaj iletmedeki rolü; aynı zamanda sosyoloji, edebiyat, tarih, antropoloji, hermenötik, hikâyeleştirilmiş teoloji ve dini öğretiler gibi alanlar da dikkate alınmış ve çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Çalışmada önce Tolstoy'un hayatı incelenmiştir. Sonra Tolstoy'un din anlayışına yer verilmiştir. Daha sonra ise Tolstoy'un hikâyeleri ve hikâyelerindeki dini motifler ele alınarak çalışma tamamlanmıştır.

⁵ Türk Dil Kurumu, Okul Sözlüğü, Ankara 2000, s.678.

⁶ http://www.ebilge.com/345047/Dini_motif_ne_demektir.html, erişim tarihi 17.12.2016

2. ARAŞTIRMANIN AMAÇLARI VE PROBLEMLERİ

Lev Tolstoy'un din konusunu hikâyelerinde bir mesaj olarak vermesi çalışmaya yön verdi. Bu araştırma ile Tolstoy'un hikâyelerinde gözlenen dini motifler ortaya konmak istendi. Din Eğitiminde kullanılmak amacıyla hikâyelerdeki konu tasviri incelendi. Değerler eğitimine konu olan ahlaki davranışların öğretiminde ve benimsenmesinde etkisi araştırılmaya çalışıldı.

Çalışmanın cevap bulmayı amaçladığı problemleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Tolstoy'un hikâyelerinde din hangi konularda geçer?
2. Tolstoy'un Hristiyanlığa eleştirileri nelerdir?
3. Tolstoy kader inancını hikâyelerinde nasıl işliyor?
4. Tolstoy hikâyelerinde dini sembolleri kullanıyor mu?
5. Tolstoy hikâyelerinde hayatın anlamı konusunu nasıl işlemiştir?

2.1.Araştırmanın Önemi

Farklı ülkelerin kültür ürünlerinde işlenen din eğitimi konusunun bizlere katkı sağlayabileceği düşünülmüş ve bu amaçla Rus Edebiyatının önde gelen yazarlarından din konusu üzerinde sıkça duran Lev Nikolayeviç Tolstoy ve hikâyeleri seçilmiştir. Tolstoy'un hikâyelerindeki dini motifleri araştırmanın ve yorumlamanın eğitimcilere faydalı olabileceğine inanıyorum. Din eğitiminde farklı bakış açıları geliştireceğini düşünüyorum.

2.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma teorik çerçevede araştırma yöntem ve teknikleri kitaplarında "dokümantasyon metodu" diye adlandırılan metot ile yapılmıştır.⁷ Bu alanda yapılan çalışmalar, araştırmalar, tezler ve yayınlanmış kitaplar taranarak hazırlanmıştır.

⁷ Zeki Arslantürk, ve E.Hamit Arslantürk, Uygulamalı Sosyal Araştırma, Çamlıca Yayınları, İstanbul,2010,s.76.

BİRİNCİ BÖLÜM

TOLSTOYUN HAYATI VE BAZI ESERLERİ

1.1.TOLSTOY'UN HAYATI

Düşünce tarihinde, “Sanat nedir ve sanatçı neye hizmet eder?” soruları mühim bir yer işgal eder. Tarih boyunca bu sorulara cevap aranırken, bir tarafta ‘idealist’ diğer yanda ‘materyalist’ çizgide düşünceler ileri çıkmıştır. Ortaya konan eserlerdeki yorumlar, sanatçı ve filozofların gerçek hayatlarına tercüman olmuş gibiydi. Kişiler ne kadar faziletli yaşadysalar, eserleri de o ölçüde hikmete yakın olabildi. Bu açıdan hakikaten büyük olan veya bir şekilde büyük kabul edilen şahsiyetlerin eserlerine odaklanmadan evvel, mümkünse hayatlarına bakmak gerekir. Bu noktada dikkate değer isimlerden biri de on dokuzuncu yüzyılın dahi romancısı Lev Nikolayeviç Tolstoy’dur.

Lev Nikolayeviç Tolstoy, 9 Eylül 1828'de Rusya'nın Tula bölgesinde, ailesine ait geniş topraklarda dünyaya geldi. Tolstoy ailesi, tarihe yön veren birçok önemli kişinin çıktığı, oldukça ilgi gören aristokrat bir aileydi. Atalarından biri Çar Petro'nun başarılı bakanlarından biriydi. Yeğeni Kont Aleksı Konstantinoviç Tolstoy ise “Müthiş İvan'ın Ölümü” gibi oyunlarıyla ün salmış bir şair ve drama yazarıydı. Anne tarafından da, dedesi Prens Nikola Volkonski, Büyük Katerina'nın ordularının başkomutanıydı. Sosyal durumu ve sahip olduğu zenginlikler bakımından geniş bir aile içinde dünyaya gelmiş olması, daha doğuşundan Tolstoy'un rahat ve huzurlu bir hayata adanmış olduğu kanısını uyandırabilir. Fakat gerçek böyle değildir. Son derece geniş toprakların efendisi olarak, yüzlerce köylünün yaşaması ve ölümü onun dudakları arasındaydı. İsteseydi saray çevrelerinin neşesine ve büyüleyici renkli eğlencelerine katılabilir, St. Petersburg'daki Rus yüksek sosyetesine girebilirdi. Oysa Tolstoy, mutluluğu genç yaşından beri maneviyatta aradı.⁸

⁸ <http://edebiyatkulubum.blogcu.com/tolstoy-un-hayati/4220737/>, erişim tarihi 18.10.2016

Daha altı yaşına varmadan annesini kaybetti. Dokuz yaşında da babasını kaybeden Lev, akrabaları ve kardeşleri tarafından şefkatle büyütüldü. Özellikle teyzesi Tatyana'yla olan yakınlığı ve çocukluğu üzerinde bıraktığı izler hayatı boyunca silinmemiştir. Kişiliği zıtlıklarla dolu olan dahi yazarın çocukluğunda bile gözlerinde hem fanatizme varan dinsel bir anlam, hem de şen hayat dolu bir ifade okunabiliyordu.⁹ Yaşadığı aile topraklarında Rus kırsal yaşamını erkenden tanıması oldu. On beş yaşında Voltaire'i ve üstünde kalıcı bir etki bırakacak olan Rousseau'yu okudu. 1847'de üniversiteden ayrılarak köylülerine yararlı olmak amacıyla dönüp, Yasnaya Polyana'ya yerleşti.¹⁰

Genç Tolstoy, dört yıl süren acılardan ve yaşamın anlamını sorgulamalardan sonra 1851'de yaşadıklarından tatmin olmayarak Kafkasya'ya gidip topçu teğmeni oldu. Edebiyat çalışmalarına da gerçek anlamda burada başladı. O dönemde Kafkasya bir eğitim ocağı ve aralarında Lermontov'un da bulunduğu pek çok Rus yazarı için esin kaynağıydı. Zaten Tolstoy'un gençlik hikâyeleriyle (özellikle savaş sahneleri içeren) Lermontov'un üslubu arasında bir yakınlık sezilebilir. Dağıstan ve Çeçenistan'ın Rus Çarlığına bağlanması üzerine yerli halkın gösterdiği tepkileri, Tolstoy "Kazaklar" adlı hikâyesinde anlatır. Kırım Savaşı sırasında Sivastopol'de bölük komutanı olarak, kuşatılmış şehrin en tehlikeli kesiminde bulundu ve yaşadıklarını "Sivastopol" adlı eserinde anlattı. Tolstoy bu eserinde yeniden savaş temasını ele alır. Onun savaş sahnelerini, roman kişilerinin algılarına dayanarak anlatması ve bütün bir savaş mekanizmasını ahlakın prizmasından geçirmesi büyük bir yeniliktir.¹¹

Ordudan ayrıldıktan sonra bir süre St. Petersburg'da yaşadı ardından bir Avrupa turuna çıktı. 1858 başlarında da Rusya'ya, Yasnaya Polyana'ya, baba toprağına, döndü. Topraklarıyla ilgilenmeye başladı. Artık bir köy efendisi gibi yaşıyordu, köylülerin yaşam tarzını yakından incelemeye başladı.¹²

⁹ <http://edebiyatkulubum.blogcu.com/tolstoy-un-hayati/4220737>, erişim tarihi 2.12.2016

¹⁰ <http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=2714>, erişim tarihi 2.12.2016

¹¹ <http://www.toplumdusmani.net/modules/wfsection/article.php?articleid=475>, erişim tarihi 09.09.2015

¹² <http://edebiyatkulubum.blogcu.com/tolstoy-un-hayati/4220737>, erişim tarihi 2.12.2016

İki yıl sonra tekrar yabancı ülkelere gitti. Yalnız bu sefer amacı oralardaki eğitim sistemini incelemek idi. Dönüşünde Yasnaya Polyana'da bir okul açıp bu okulda tamamen devrimci metotlarla eğitime başladı. Derslere katılmak zorunlu değildi. Ceza, ödül ya da derecelendirme yoktu. Çocuklar okula istedikleri kılıkta gelebiliyor, canları isterse dersi dinliyor, istemezse dinlemiyorlardı.

1860'ta yine Almanya, Fransa ve Belçika'ya gitti. Proudhon'la tanışarak başta eğitim olmak üzere birçok konuda irtibata geçti. Bu ülkelerdeki eğitim kuram ve uygulamalarını daha ayrıntılı olarak inceledi. Bu incelemelerin neticesinde, Batı'nın yapay ve maddeci uygarlığını insanı bozan bir etken olarak görmeye başladı. Geliştirdiği düşünceleri yaymak için bir pedagoji dergisi çıkarmaya başladı. Basit, anlaşılır ders kitapları yayımladı. Aynı dönemde ahlak felsefesi de biçimlenmekteydi. Batı'nın aşırı incelmış, yapay ve maddeci uygarlığını, doğal insanı bozan bir etken olarak görmeye başlamıştı.¹³

Hayatının ortalarına rastlayan 1862-1876 döneminde en sakin ve mutlu olduğu yılları yaşadı. 1862'de eski bir aile dostunun kızı Sofia Behrs ile bir aşk evliliği yaptı. Genç evliler daha başlangıçtan itibaren çok mutlu bir hayat sürmeye başladılar. Tolstoy, nikâhtan kısa bir süre sonra başlayıpıtı “Savaş ve Barış”ı yazmaya koyuldu. İki soylu ailenin, tarihi olayların akışı içinde çizilen alın yazıları çevresinde kurulmuş olan roman, Tolstoy ailesinin ve annesinin ailesi Volkonski'lerin arşivlerinden esinlenilerek yazılmıştır. Birçok eleştirmene göre dünyanın en büyük romanı olan bu eserinde Tolstoy'un dehası, bütün göz kamaştırıcılığıyla görülmektedir.¹⁴ . Daha sonra çocuklar için bir alfabe hazırladı. 1877 'de ise vefasız kadın Anna Karenina'nın romanını kaleme aldı.¹⁵

Tolstoyculuğun ilk temel taşı sayılan “İtiraflar”ı yazdı.(1878-79).Kötülüğe direnmemek başlıklı bildirgesini kaleme aldı(1891). Efendi ile Uşak isimli romanını yazdı ve Diriliş üzerinde çalışmaya koyuldu. “Sanat Nedir?” isimli incelemesini hazırladı (1897). Hacı Murat' ı yazdı ve ardından Kırım'da istirahate çekildi (1901).

¹³Lev Tolstoy, Kroyçer Sonat (çev. Recep Şükrü Güngör) ,Kültür Bakanlığı Yay., İstanbul 2010,biyografi.

¹⁴ <http://edebiyatkulubum.blogcu.com/tolstoy-un-hayati/4220737>.erişim tarihi2.12.2016

¹⁵ Lev Tolstoy“Din Nedir?”(Zeynep Güleç-tercüme) ,Akvaryum Yayınevi, İstanbul,2005,biyografi.

7 Kasım 1910 yılında 82 yaşında hayatını kaybetti.¹⁶

Tolstoy, topluma yararı olmayan sanatın gereksizliğini ileri sürerdi. Yazar, Rousseau gibi insanların ahlakını bozan sanata düşmandı. Daha büyük bir saflığa ulaşacağını sanarak ilk Hristiyanlığa yönelmeye çalıştı.¹⁷

O hayatıyla hem Rus toplumu, hem de kendisinden sonra yaşayanlar için, gerçeğe yaklaşma noktasında âdeta bir deniz feneri gibi hep parladı. Eserleriyle klâsiklerin tahtına oturdu; hayatı ve düşünceleriyle de dünyaya örnek oldu.

¹⁶ Lev Tolstoy, Hayat Üzerine Düşünceler (Tercüme-Zeynep Güleç), Akvaryum Yayınevi, İstanbul 2005, biyografi.

¹⁷ Lev Tolstoy, a.g.e., biyografi.

1.2.TOLSTOY'UN BAZI ESERLERİNİN TANITIMI

Savaş ve Barış

Yedi yıllık bir çalışmanın ürünü olan bu eser, Lev Tolstoy'un üç dev eserinin ilkidir. Yazar romanında tarih, savaş ve savaşın aktörleri konusunda kendine özgü kavrayışını sergiler. Tolstoy, kendisinin de mensubu olduğu Çarlık Rusya'sı aristokrasisinin zaaf ve çelişkilerini, Rus halkının bakış açısından ele alır. O, bu sınıfın hem içinde hem de dışındadır. Savaşın yıkımlarını, soylu sınıfın geçirdiği sarsıntıyla bağlantılı olarak sunarken, tarih birey ilişkisinde, bireye hep acıların düştüğünü söyler. Ona göre, "İnsan Tanrı'ya inanmıyorsa, bu acılara katlanması olanaksızdır." Tarih ve savaşlarla inancın evrenini karşı karşıya getiren bu anlayış, bu romanı bitirdikten sonra ilk ve en derin bunalımını yaşayacak olan Tolstoy'un kendi bölünmüş dünyasının da bir yansımasıdır.¹⁸

Anna Karenina

Anna Karenina, Rusların kendi ülkelerini ve dönemin aristokratlarını en doğru yanslarıyla yansıtan bir romandır. Lev Tolstoy'un 1876-77 yılları arasında kaleme aldığı Anna Karenina'nın ana teması her şeyden önce Rus ailesidir. Bu romanda Tolstoy, dürüst bir evliliğin belirgin mutluluğuyla, evlilik dışı bir aşkın yol açtığı düş kırıklıklarını ve düşüşlerini karşılaştırmaktadır. Anna Karenina, dönemin üst kademedeki bir memurunun karısıdır. Onu, hovarda Vronski ile kurduğu ilişkide hazin bir son beklemektedir. Bunun karşısında Kiti ve Levin'in arasındaki sağlam temellere dayalı aşk, Anna Karenina'nın kendini beğenmişliğini ve temsil ettiği aristokrasinin köksüzlüğünü ortaya koymaktadır. Rus halkının Napolyon ile yaptığı harbin anlatıldığı Savaş ve Barış'ın yazarı Tolstoy'un Anna Karenina'sı, yaratıcısının aile hayatındaki huzur getirmeyen zevklerinden usandığı ve inanç buhranının kışkacına düştüğü zamanların ürünüdür.¹⁹

¹⁸ Lev Tolstoy, Savaş ve Barış(tercüme-Birgül Oğuz),Bordo-Siyah Yayınevi, İstanbul,2005, arka kapak tanıtımı.

¹⁹ Lev Tolstoy, Anna Karenina,(Tercüme-Selahattin Karaduman)Yılmaz Kitabevi,2016.

Diriliş

Tolstoy'un *Savaş ve Barış* ve *Anna Karenina*'dan sonra yetmiş bir yaşındayken kaleme aldığı romanı *Diriliş*, insanlık ve edebiyat tarihine bırakılmış büyük bir mirastır. Tolstoy, insanın hayatta karşılaşılabileceği tüm zorluklara rağmen, sevginin her şeyin ilacı olduğunu savunmaktan vazgeçmedi. Her ne yaşanırsa yaşansın, insanın vicdanının sesine kulak vererek, içindeki iyiliği "yeniden" diriltebileceğine inanmayı ve bu inançtan bir başyapıt yapmayı başardı.

Diriliş, kaçtığımız, üstüne toprak attığımız ya da bir yerlerde yollarımızı ayırdığımız vicdanımızın sesiyle bizi yeniden buluşturacaktır. Samimi diliyle hepimize, doğruyu yapmak için hiçbir zaman geç olmadığı mesajını aşılayabilecek kadar güçlü bir psikolojik etkiye sahiptir. Bundan da öte Tolstoy, tüm bu psikolojik roman havası içinde Rusya'nın yargı sistemindeki çürümüşlükleri ortaya koyar. Dünyanın her yerinde karşımıza çıkabilecek kadar tanıdık gelen toplumsal adaletsizlikleri tasvir eder. Kilise'nin yanlışlarını ve 19.yüzyıl sonlarındaki Rusya'nın sosyal hayatının panoramik resmini zihinlerimize çizer. Bu da Tolstoy'un kalemine saygımızı bir kez daha artırıyor.²⁰

Kroyçer Sanatı

Kroyçer Sanatı, bir tren yolculuğu öyküsüyle başlıyor. Bu eser insanoğlunun ruhunun derinliklerinde uyuyan şiddeti, kıskançlığı, zavallılığı anlatıyor. Trende başlayan bir söyleşi sırasında yolcular arasında bulunan, kitabın başkahramanı Pozdnişev, nasıl olup da böyle çöktüğünü, bıkkınlığını anlatıyor. Gençliğinde sefih bir hayat sürmüş, sonradan kendinden iğrenmeye başlamıştır. Terzilerin, güzellik uzmanlarının yardımıyla erkeklerin hayvansal içgüdülerini alevlendirdikleri için toplumun ve kadınların suçlu olduğu düşüncesini benimsiyor. Sonra içinde uyanan pişmanlık Pozdnişev'i değişime iter, o da bu doğrultuda evlenip, çocuk sahibi olmuştur. Ancak, kadınlarla erkekler arasındaki onulmaz farklar Pozdnişev'in kıskançlığı ile birleşince ortaya üzücü şeylerin çıkmasına neden olur. Bir süre sonra karısıyla birbirinden nefret etmeye başlamışlardır. Karısının onu bir müzisyenle

²⁰ Lev Tolstoy, *Diriliş*,(Tercüme-Nesrin Altınova)İmge kitabevi Yayınları, Ankara 2016 arka kapak.

aldattığından kuşkulanasıyla birlikte Pozdnişev'in ruhunun derinlerinde yatan şiddet açığa çıkmış, geri dönüşü olmayan zararlara yol açmıştır. Pozdnişev'in öyküsü, Lev Tolstoy'un yaşadığı dönemin ahlâk anlayışının ve bazı değerlerin değişmesiyle yaşanan sancuların bir panoraması niteliğindedir. Kadın-erkek ilişkilerinde erdemin gerekliliğine inanan Tolstoy, kendi görüşü doğrultusunda erdemsizliğin insanoğlunu ne gibi çıkmazlara sürüklediğine işaret etmeye çalışıyor.²¹

Kazaklar

Büyük Rus yazarı Lev Tolstoy'un ilk yapıtı olan Kazaklar, iki karşıt dünyanın çarpıcı bir üslupla karşılaştırılmasıdır. Bu iki farklı dünyadan biri çeşitli kültürlerin etkisi altında yaşayan ve "kibarlar" tabakasını oluşturan aristokratlar dünyasını, diğeri ise, kendi geleneklerine sıkı sıkıya bağlı ve başka bir kültürle karşılaşmamış olan halkın dünyasıdır. Tolstoy, dağlarda yaşayan Terek Kazaklarını anlatırken bu insanların ülkeden kopuşlarının nedenlerini ve içinde buldukları koşulları ele alır. Aynı zamanda Kazakların buldukları ortam ve şartlar etkisiyle nasıl savaşçı olduklarını gerçekçi bir üslupla sergiler.²²

Hacı Murat

1896-1904 yılları arasında yazılan Hacı Murat, büyük Rus yazarı Tolstoy' un olgunluk dönemi romanları arasında yer alıyor. Hacı Murat, on dokuzuncu yüzyıl Kafkas halkları arasında efsaneleşen, Şeyh Şamil' le davalıdır. Yurt edinme, hayata tutunma, bağımsızlık, tutsaklık, ihanet ve iktidar sarmalında biçimlenen bir davanın kahramanıdır. Zayıflıklarının ve gücünün farkında bir kahramandır. Acımasız bir coğrafyanın geniş yürekli insanları arasındaki iktidar mücadelesinde taraf olmak zorunda kalmıştır. Aslında o, Rusları da sevmez, Şeyh Şamil' i de. Seçeneksiz kalmak, bütün duygulardan arınmanın başlangıcı ve sonucudur belki de. Savaş bazı insanların kaderidir. Tıpkı inanmasa da taraf olmak zorunda kalmak gibidir. Asıl olan

²¹Tolstoy, Lev, Kroyçer Sonatı (Çeviri: Nihal Yalaza Taluy) Can Yayınları, İstanbul,ty.

²² <http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=2714> erişim tarihi 9.09.2015

ise direnmektir. Her koşulda direnmek ve ayakta kalmaktır. Tolstoy, ölümüne direnen bir kahramanı yazarak, onu sonsuza taşıyor.²³

Çocukluk

Tolstoy, yaşadığı yüzyıla olduğu kadar günümüz dünya edebiyatına da mührünü vurmuş yazarlardan biridir. O'nun, hala klasikler arasında sayılan eserlerine baktığımızda, sürekli aynı karakteristik özellikleri taşıdığını görüyoruz; yani, kendi sosyal gerçeğinden dünya ölçeğine çıkan bir üslup ve konu bütünlüğü... *Çocukluk* da, böyle bir eserdir. Geriye dönüşlerle başlayan otobiyografik kitap, yazıldığı dönemin trajik toplum hayatına, anne-baba sevgisine, eğitim sistemine, aşklarına dair duyuları ele alıyor. Bu eser ironiyle dramın, sevgiyle kargaşanın ortasında yaşayan genç birinin gözüyle yansıtılır. Özel bir anlatımla sunulan bu eser, Tolstoy'un kitaplarının arasında ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Eseri okuyanlar, yalın ve yapmacıksız bir çocukluğun gizemli dehlizlerinde yolculuk yapma imkânı bulacaklar...²⁴

Sanat Nedir

En iyi sanat eserlerinin, kitleler tarafından anlaşılmayan, ancak bu büyük eserleri anlamaya hazır seçkinlere ulaşabilen eserler olduğu söylenir. Fakat insanların çoğunluğu bu eserleri anlamıyorsa, onları anlamayı mümkün kılan gerekli bilgi bu insanlara öğretilmeli ve açıklanmalıdır. Ancak kolaylıkla anlaşılabilir ki; böyle bir bilgi yoktur. Bu eserler açıklanamaz. "Çoğunluk bu iyi sanat eserlerini anlamıyor," diyenler de hala bu eserleri açıklayamamakta ve sadece bize onları anlamak için tekrar tekrar okumamız, görmemiz ve duymamız gerektiğini söylemektedirler. Oysa bu bir açıklama değildir, sadece alıştırmaktır. İnsanlar kendilerini herhangi bir şeye, hatta en kötü şeylere bile alıştırebilirler. İnsanlar nasıl kendilerini kötü yiyeceklere, sert içkiye, tütüne ve afyona alıştıyorlarsa, aynı şekilde kötü sanata da alıştırebilirler. Yapılan şey, kesinlikle budur.²⁵

²³ Lev Tolstoy, Hacı Murat(Çev. Nihal Yalaza Taluy) Can Yayınları, İstanbul, ty.

²⁴ <http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=2714> erişim tarihi 2.12.2016

²⁵ <http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=2714>.erişim tarihi 9.09.2015

İKİNCİ BÖLÜM

TOLSTOYUN DİN ALGISI

2.1.TOLSTOY'A GÖRE DİN NEDİR

Bugünün okumuşlarının verdiği karara göre, din lüzumlu değil ve onun yerini bilim alacak veya aldı bile. Oysa tıpkı geçmişte olduğu gibi, bugün de, tek bir insan toplumu veya akli başında tek bir kişi dahi dinsiz yaşamamıştır ve yaşayamaz da. Dün de bugün de din, insan toplumlarının harekete geçiricisi ve yüreği olarak kalmaya devam ediyor. Nasıl kalpsiz yaşanmazsa, din olmaksızın da akli başında bir hayat yaşanamaz.²⁶

Tolstoy'a göre, tüm insan eylemlerini üç saik harekete geçirir; duygu, akıl ve telkin. Duygu, insan ile Allah arasında bir ilişki kurma ihtiyacını uyandırır, akıl bu ilişkiyi tanımlar ve telkin de kişiyi bu ilişkiden doğan davranışlara sevk eder. Fakat bu, din tahrife uğramadığı sürece böyle olur. Fakat bir din bozulmaya başlamışsa, bu dinin koruyucuları, akli eylemlerini zayıflatmış oldukları insanları kendi istedikleri şeye inandırmak için her türlü aracı kullanırlar.²⁷

Çağımızda insanlar imansız yaşıyorlar. Tahsilli, varlıklı ve azınlığı teşkil eden bir kesim kendilerini Kilise'nin inançlarından azade kıldıklarından ve her türlü inancı ya bir saçmalık veya kitleleri kontrol altında tutmanın faydalı bir aracı olarak gördüklerinden hiçbir şeye inanmıyorlar.²⁸

“Peki, ama hakiki din gerçekten var mı?” diye sorar Tolstoy. Hayatı hep bunun arayışı içinde geçer. Zaman sonra gerçek dinin ilkelerini sıralar. Bir Allah vardır. Her şeyin menşei odur. Herkeste bu ilahi menşeden bir unsur vardır ve o kişi kendi hayat tarzıyla bu unsuru büyütebilir de küçültebilir de. Bu kaynağı çoğaltmak için tutkularını dizginlemeli ve içindeki sevgiyi çoğaltmalıdır; bunu

²⁶Tolstoy “Din Nedir?”, (Tercüme –Zeynep Güleç), Akvaryum Yayınevi, İstanbul,2005, s.11.

²⁷ Tolstoy,a.g.e, s.25.

²⁸ Tolstoy,a.g.e, s.29.

gerçekleştirmenin vesilesi, size nasıl davranmalarını istiyorsanız başkalarına öyle davranmanızdır.²⁹

İşte önemli bir tespitle karşı karşıyayız. İnsanlık asırlardır bir birilerini anlayamıyor, aralarındaki husumet bitmiyor ve sulh içinde yaşam imkânsız görünüyor. Hâlbuki daha Tolstoy'dan asırlar önce Hz. Muhammed (sav) iyilik yapmayı hep ön planda tutarak: “ Din kardeşini güler yüzle karşılamak gibi (küçük bir şey) de olsa iyilik namına hiçbir şeyi sakın hafife alma” demiştir.³⁰

Din tanımını da Tolstoy şöyle dile getirir : “Din, insanın her şeyin menşeiyle ilişkisinin, bu ilişkisinin sonucunda edinilen gayenin ve bu gayenin sonucu olan davranış kurallarının tümüdür. Tolstoy'a göre “Sana nasıl davranmalarını istiyorsan başkalarına öyle davran” kuralından çıkarılan gereklilikler mevcuttur. Örneğin; hemcinslerini öldürme, küfretme, zina etme, intikam peşinde koşma, kardeşinin ihtiyaçlarını kendi arzularının tatmini için kullanma ve daha pek çok vicdani kanaatler. Neden bu vicdani ve ahlaki ilkeler öğretilmesin. Ekmek şarap ayini veya suretlerin kutsallığına duyulan inanç kadar uyulması mecburi ve tartışmasız hale neden gelmesin?³¹

Bugün çocuklara; Allah'ın Âdem'in günahını temizlemek için oğlunu gönderdiği, Kilisenin kurduğu inancı, ne zaman hangi yiyeceklerden uzak duracağı, ne zaman nerede dua edeceği ve kurban vereceği, hangi günlerde iş yapmayacağı gibi kurallara mutlaka uyması gerektiği aşılanıyor. Keşke, bunların yerine Tanrı'nın bir ruh olduğu ve onun tecellisinin içimizde hüküm sürdüğü bu ruhun gücünü yaşamlarımızla bizim artırdığımız öğretilse ve bu gerçekler kuvvetlendirilse. İmkânsız olaylar hakkındaki hiçbir faydası olmayan hikâyeler ve bu hikâyelerden çıkan anlamsız merasim kuralları nasıl ileri sürülüyorsa, bu hakikatli fikirlerin ve onların tabii sonuçlarının da öğretilmesi gerekir.³²

Tolstoy insanların din dışı yaşayarak, kuvvet zoruyla, süngüyle, mermiyle, zindanlar ve darağaçlarını kurmaya çalışmalarını eleştirir. Zorbalar buna alışmış ve

²⁹ Tolstoy, a. g. e., s.56.

³⁰ Müslim bin Haccac, Sahihi Müslim, Birr,144.

³¹ Tolstoy, “Din Nedir?”, (Tercüme –Zeynep Güleç), Akvaryum Yayınevi, İstanbul,2005 ,s.57.

³² Tolstoy, a. g. e., s.59.

yegâne çıkış yolu olarak görüyorlar. Masumlar da uygulanan uyutucu etkiden sersemleşmiş olmalı ki, düzenli bir insan toplumu inşa etmenin tek aracının kuvvet olduğuna inanıyorlar.³³

Tolstoy, bugün yaşanan şeyi, hastada iç kanamaya yol açtığı halde, hastayı aldatan ve hastanın sağlığını kötüleştirdiği gibi tedaviyi de engelleyen sakar ve kötü niyetli bir doktorun yaptığı şeye benzetir. Aynı zamanda güzel bir tespit yaparak der ki, ‘*insan hayatının kanunu şudur: Gerek ferdin gerekse toplumun hayatının ıslahı, ancak ve ancak deruni ve manevi tekâmülle mümkün olabilir.*’ İnsanların şiddete dayalı davranışlarla yaşamlarını ıslah etmeye çalışmaları aslında kötülüğün en güçlü örneğini ve en etkin propaganda biçimini teşkil eder. Bu durum, hayatın ıslahına yaramayacağı gibi, bugün bir çığ gibi büyüyen ve insanları gerçek anlamda hayatlarını ıslah edecek tek yola yabancılaştıran kötülüğü de artırır.³⁴

Dinin yokluğu, haliyle şiddete dayalı hayvani hayatı doğuruyor. Şiddete dayalı hayvani hayat hipnotik etkiden kurtulmayı ve hakiki dini benimsemeyi gitgide imkânsızlaştırıyor. Neticede insanlar din süsü verilmiş aldatmacayı yıkıp, hakikati benimsemiyor ve dini yaymıyorlar. Sosyal düzendeki birçok problemi dile getiren yazarımız çok isabetli bir sonuca varıyor: Din, insan ile ebedi hayat ve Allah arasında akla ve çağdaş bilgiye uygun olarak kurulan ve insanlığı mukadder hedefine sevk eden bir ilişkidir.³⁵

Nur-u ilahi ruhunda tecelli etmiyorsa, insan aciz ve zayıf bir mahlûktur. Fakat bu nur tecelli ettiğinde (ki ancak dinin aydınlattığı ruhlarda yanar) insan dünyanın en kuvvetli mahlûku olur. Başka türlü de olamaz; çünkü iş gören onun kendi kuvveti değil Allah’ın kudretidir. Din ve onun esası işte budur.³⁶

³³ Tolstoy,a,g,e,s. 60.

³⁴ Tolstoy,a,g,e,s. 61.

³⁵ Tolstoy,a,g,e,s. 65.

³² Tolstoy, a.g.e, s.67.

2.2.TOLSTOY’UN HRİSTİYANLIĞA GETİRDİĞİ ELEŞTİRİLER

Tolstoy’a göre insanın iyi yaşaması için yapması gerekenleri ve yapması gerekmeyenleri bilmesi lazım, bunun için de imana ihtiyacı vardır. İman demek insanın dünyada niçin yaşadığını bilmesidir. Gerçek inancın öğretileri sade ve anlaşılır olmalıdır. İmanın esası ise Tanrıya ve tüm canlılara sevgi beslemekten ibarettir. Ödül beklemeden inanmak esastır yazara göre. Tanrı ile insan arasında aracılardan olmasının anlaşılır bir yönünün olmadığını söyleyen Tolstoy Hristiyanlıktaki yanlışları eleştiriyor. Tanrı üçlemesini kabul etmiyor ve hiçbir şekilde mantıklı bulmuyor. Günah çıkarmayı uygun görmüyor ve insanın günahlarını temizlemesi için tek yolun tövbe etmek olduğunu söylüyor. Yani pişman olmak ve bir daha o kötülüğü işlemek. Körü körüne inanmayı sık sık eleştiriyor ve eserlerinde dile getiriyor.³⁷

Kendi ifadesine göre elli yaşına kadar sorumsuzca ve dünyevi zevkler içinde yaşam süren Tolstoy, hep “bir şey ”in eksikliğini hissediyordu. Maneviyattan yoksun bir yaşamdan bunalan Tolstoy, eksikliğini duyduğu şeyin Tanrı olduğunu anladı ve dini araştırmalara dalmaya karar verdi. 52 yaşında Tevrat ve İncil’i kelimesi kelimesine inceleyen Tolstoy, bu semavi kitapların zamanla tahrif edildiğini keşfetti. Kilisenin tepkisine rağmen din üzerine düşüncelerini “İtiraf”, “Öyleyse Ne Yapalım?” “Dört İncil’in Tercümesi ve Birleştirilmesi”, “Benim İncim Nedir?”, “Tanrının Krallığı İçimizdedir” gibi kitaplarda toplayan Tolstoy, kiliseye boyun eğmeyi ve Hz. İsa’yı tanrılaştırmayı reddetti.³⁸

71 yaşında yazdığı “Diriliş” adlı romanında, ahlaki yönden arınmayı ve iyiliğe yönelmeyi anlatan Tolstoy, doğanın güzelliği ve toplumun yakışsız işleri, muhtaç insanların yaşamındaki gerçekleri ve sosyetenin sahte hayatı gibi tezatları bir araya getirerek çirkin ve güzel olanı birbirinden ayırmaya çalıştı. “İnanç, iradeyle vicdanın anlaşmasıdır. İnanç, hayatın manasını anlamak ve bu

³⁷ Толстой ,Путь Жизни(1910), Издательство Книга по Требованию 2016 (Lev Tolstoy,Put Jizni(1910),İzdatelstvo Kniga po Trebovaniyu 2016)

³⁸ <http://docplayer.biz.tr/21.170.637-Yazar-sefer-jan-seferjan-gmail-com.html>.erişim tarihi3.12.2016

anlamdan çıkan sorumlulukları kabullenmektir.” diyen Tolstoy 73 yaşında kilisenin afroz kararıyla Hristiyanlıktan ihraç edilmiştir.³⁹

Tolstoy, bilim adamlarının insanın imansız yaşayabileceğine dair düşüncelerini “safсата” olarak nitelendiriyor. Nitekim iman, insanın içinde kendiliğinden mevcut ve insana öğretilmesi gereken ya da insan tarafından icat edilmiş yapay bir şey değil. Kanatları olmadan uçamayan kuş gibi, insan da iman olmadan yaşayamıyor ve tarihin hiçbir döneminde yaşayamamış, yaşayabilmesi yaratılışına ters. İman doğuştan içimizdedir diyen Tolstoy, saptırılan Hristiyanlık akımını aslıyla kıyaslayarak yeniden tanımlıyor. Nitekim Tolstoy'un afroz edilmesine neden olan kitabının adı *Tanrının Egemenliği İçimizdedir*. Ayrıca *Aşkın Yasası Şiddetin Yasası* eseri bu kitaptaki düşüncelerin devamı niteliğindedir, onları pekiştiriyor.⁴⁰

Şöyle diyor Tolstoy: “İyi kimselerin izzeti, başka insanların ağzında değil, kendi vicdanlarındadır.” Bu yüzden herkesi, Kilise'nin sözlerini değil, kendi içimizdeki imanı dinlemeye çağırıyor. Zira vicdanımız gibi doğuştan gelen bütün özelliklerimiz bizi başkasına değil sadece Allah'a kulluk etmeye çağırıyor. Bugün kazananlar, 1800'lerde Çar'a destek çıkararak lüks içinde yaşayanlar değil, Çar'a boyun eğmeyi imanları dışında her şey pahasına reddedenlerdir.⁴¹

Tolstoy, en büyük otoritenin Tanrı olduğunu, Kilise'nin “Ruh'ul Kudüs'e iman ediyoruz” diyerek, başka bir otoriteyi asıl otoritenin üstünde tuttuğunu söylüyor. Kilise, konseylerin değersiz müzakerelerini asıl kutsal olandan daha mukaddes saymasından bu yana, Tolstoy'un “iğrenç” dediği faaliyetlerde bulunuyor ve milyonlarca insanı uyuşturuyor, manipüle ediyor.⁴²

Tolstoy en temel soruya cevap alamamaktadır: Hayatın anlamı nedir? İnsana yaşama gücü veren şey nedir? Bu soruları cevaplamak için dinleri inceler. Hristiyanlığın üçlü tanrısını, vaftiz ve ekmek-şarap ayinindeki akla zıt olan tüm doğmalarını saçma bulur. Hatta Hristiyan kilisesinin savaş tahrikçiliği yapmasını,

³⁹ Лев Толстой ,Путь Жизни(1910), Издательство Книга по Требованию 2016 (Lev Tolstoy.Put jizni,İzdatelstvo Kniga po trebovaniyu 2016)

⁴⁰ <http://www.dunyabizim.com/kitap/10767/insanlari-kiliseye-degil-imana-cagirmisti>.erişim tarihi3.12.2016

⁴¹ <http://www.dunyabizim.com/kitap/10767/insanlari-kiliseye-degil-imana-cagirmisti>.erişim tarihi9.10.2016

⁴² Лев Толстой ,Путь Жизни(1910), Издательство Книга по Требованию 2016(Lev Tolstoy.Put jizni,İzdatelstvo Kniga po trebovaniyu 2016)

ölüm cezasını desteklemesini ve diğer dinden olanlara karşı hoşgörüsüz tutumunu iğrenç bulur. Bunlardan tiksindir. Böylece Hıristiyanlığın bütün inanç öğretileri reddeder.⁴³

En sonunda; çalışan, basit halk tabakasının hayatını inceler. Görür ki, toprağını ekip biçen, kendi alın teriyle geçinen, tabiata uygun bir hayat süren halk tabakası hiç bir şeyden şikâyet etmeden sade bir hayat sürmekte, tam bir teslimiyet içinde yaşamakta ve huzur içinde ölmektedirler. Tolstoy, aradığı şeyi halkın bu sade inancında bulur. Artık O'na göre hayatın anlamı inançtır.⁴⁴

Tolstoy, esası sevgi ve aşka dayalı basit ve sade inanç yoluyla, içine düştüğü manevi krizden kurtulur. Hıristiyanlığın bütün inanç doğmalarını ve törelerini reddederek, sadece sevgiye dayalı ahlak öğretisini benimser. Hayatını sonuna kadarda, Kilise Hıristiyanlığından ayrı yeni bir dini vaaz etmeye koyulur.⁴⁵

Son olarak kendine bu soruları yöneltir ve cevaplamaya çalışır. Nasıl yaşamalıyım? - Tanrının kanunlarına göre. Benim yaşamamın ne gibi bir gerçek sonucu olacak? Sonsuz ıstırap ya da sonsuz mutluluktur. Yaşamın, ölümün yok edemeyeceği nasıl bir anlamı var? - Sonsuz Tanrıyla birleşmek: Cennettir.⁴⁶

⁴³ Tolstoy,a.g.e.,XVIII bölüm, “Lojnaya Vera”

⁴⁴ Tolstoy,a.g.e.,I.bölüm, ”O vere”

⁴⁵ Tolstoy,a.g.e., “Blago v Lyubvi”

⁴⁶ Лев Толстой, Исповедь, XII Часть,(Lev Tolstoy,İspoved,XII Bölüm)

2.3.TOLSTOY'UN DİN VE HAYAT ÜZERİNE DÜŞÜNCELERİ

Tolstoy'a göre her insan kendi çıkarı ve iyiliği için yaşar. Kendi çıkarını ve menfaatini düşünmeyen insan yaşıyor sayılmaz. İnsan için kendi yararına olan bir şeyi arzu etmek hissinden uzaklaşmış hayat düşünülemez. Yaşamak demek, kendi çıkarını düşünmek demektir. İnsanın hissettiği hayat, yalnızca kendi şahsi hayatıdır. Bundan dolayıdır ki arzuladığı iyilik ve yarar ona ilk bakışta yalnız kendi şahsıyla sınırlıymış gibi görünür. Gerçek hayat sahibi olarak sadece kendisini görür. Çevresinde diğer canlıları ise sözde hayat (sahibi) şeklinde tasavvur eder.⁴⁷

Aynı zamanda diğer canlıların elem ve kederlerini ve sonuçta ölüme kadar giden ıstıraplarını gören insan, yıkıcı binlerce tesadüf arasında titreyen şahsi varoluşu da tıpkı diğer varlıklar gibi, ölüm vadisinde ilerlemekte ve şahsi hayatıyla birlikte kendisindeki “menfaat arzusu” da tamamen yok olmaktadır.⁴⁸

Anlar ki, gerçek hayat sahibi sandığı kendi varlığı kısa bir süre sonra yokluğa karışacak ve bedenindeki her bir organ çürüyecek olsa bile, kendisinin dışındaki hayat sahibi kitle, onun yokluğundan hiç etkilenmeyerek o mücadele dolu karmaşasında var olmaya devam edecektir. İnsan düşündükçe, gerçek zannettiği şahsi hayatının yalancı bir rüya olduğunu; hayat ışığını kendi dışındaki hayattar kitlenin ihtiva ettiğini ve üzerinde taşımak istediği bütün niteliklere kendi şahsi dışındaki o hayattar kitlenin tamamen sahip olduğu anlar.⁴⁹

Birçok insan onu aynı şekilde algılamışlardır. Çok uzun zamandan beri insan kendi kendine “Bu yaşadığımız özel hayat, sürekli çatışma, yıkılış ve bozuluştan ibaret bir keşmekeştir.” Gerçek hayat böyle kötülüklerden uzak olmalıdır” demiş düşünürler ve hayattaki çelişkinin bu şekildeki ifadesi Hint, Çin, Mısır, Yunan ve Yahudi âlimlerce aynı şekilde tanımlanmıştır. İşte, antik çağlarda insanların nazarı ve düşüncesi, ölüm ve çarpışma ile sarsılmayan hakiki iyilik ve faydaya yöneliktir.⁵⁰

Şimdi hayat konusunda bazı düşünürlerin söylediklerine bakalım:

Konfüçyüs: “Hayat, beşeriyetin iyiliği ve mutluluğu için onlara gökyüzünden indirilen ilahi ışığın ayrılması ve açılmasıdır”

Brahma: “Hayat, gerçek iyiliğe ve mutluluğa ulaştıran ruhun kendini bulmasıdır.”

⁴⁷ Lev Tolstoy (tercüme Volkan Ünal),Hayat Üzerine Düşünceler, EZR Yay., İstanbul, 2015,s.20.

⁴⁸ Lev Tolstoy,a. g. e., s.22.

⁴⁹ Lev Tolstoy,a. g. e., s.23.

⁵⁰ Lev Tolstoy,a. g. e., s.24.

Buda: “Hayat, “Nirvana” gerçek mutluluğa ulaşmak için nefsin arzularından tamamıyla uzaklaşmaktır.”

Yahudi bilginleri: “Hayat, ilahi emri gerçekleştirerek mutluluğa ulaşmak için insanlara üfürülen bir esintidir.”

Stoacılar :“Hayat, iyiliğe ve mutluluğa götüren akla tabi olmaktır.”

Hız İsa da bütün bunları birleştirip özetleyerek:

“Hayat, insanı iyilik ve mutluluğa götüren samimiyetle başkalarını sevmektir” demiştir.⁵¹

Tolstoy; “Pozitif bilim taraftarlarına gelince, onlar hayatta böyle bir şey görmediklerinden onu bütünüyle inkâr ve insani hayat ile hayvani hayat arasında hiçbir fark bulunmadığında ısrar ediyorlar” der. Ona göre; gözü olan bir kişi, her gördüğü şeyi tanır ve belirler, körün bilebildiği ise çarptığı yerden ibarettir. Pozitif bilimciler hayatın gözlene bilen olaylarını hayatın tamamı olarak kabul edip, hayata dair hükümlerini de hep bu esastan çıkarır.⁵²

İnsani hayatı hayvani hayattan ayıran yegâne yönden henüz habersiz oldukları zamanda, beşeriyetin beslenmiş olduğu yanlış fikirleri çıkış noktası kabul eden modern bilim, kendi incelemelerinden sonuç olarak, şahsi iyilik ve menfaatin sağlanabileceğini ve insan için kendi hayvani şahsiyetine ilişkin menfaatlerin göz önüne alınması gerektiğini çıkarıyor. Farisiyenlerin ve pozitivistlerin öğretileri hayatı açıklayamadığı gibi, insan fiil ve hareketleri için de rehber ve ölçü olamaz. Hayatta hareket rehberi, yeterli hiçbir anlamı olmayan adetlerdir onlara göre.⁵³

Mutluluğun ayak seslerinin işitildiği mutluluk dönemi gelip de insanlar kabir hayatı için yaşadığı hayatı yok sayan ve hayvani varoluşu hakiki hayat olarak kabul edenlerin büyük hatasını anladıktan sonra, hayatta hiçbir çelişki ve anlamsızlık hissetmeden daha uzun zaman yaşayacaklardır. İnsanlar ağır da olsa, her geçen gün akli vicdana yaklaşmakta ve gizlenmesi için harcanan bütün çabalara rağmen hayatın çelişkisi bütün dehşetiyle büyük çoğunluğun gözleri önünde gerçeğe dönüşmektedir.⁵⁴

⁵¹ Tolstoy, a.g.e.,s.25.

⁵² Tolstoy, a.g.e.,s.31.

⁵³ Tolstoy, a.g.e.,s.34.

⁵⁴ Tolstoy, a.g.e.,s.41.

İnsan yaratılışının en yüksek özelliklerinden ve seçkin niteliklerinden birisi, akli vicdandır. Yalnız dünya hayatında akıl ile vicdan arasında yaşanan çelişki dayanılmaz ıstıraplara yol açıyor. Buna tahammül edemeyen insanlar, son kurtuluş çaresini intiharın korkulu sinesinde ararlar. Hayatın doğum ile ölümle sınırlı hayvani varoluştan ibaret olduğunu iddia eden sözde bilim, insanlarda akli vicdanın uyanış anında onların vicdanın ikilemesi gibi acı bir hale düşmelerine neden olur.⁵⁵

Yaşamı arzu eden bir adam için kendi hayatını zaman ve mekân içindeki seyir ve hareketini durdurmak mümkün değildir. Hakiki hayat, iyiliğe ulaşmak için hayvani şahsiyetin akıl kanununa tabi olmasından ibarettir ve hayvani şahsiyetin zaman ve mekân içerisinde hareketinden tamamen bağımsızdır. Hayvani varoluşun akıl kanununa tabi olmasında bir azlık veya çokluk düşünülemez.⁵⁶

İnsanın hayatı zaman ve mekân itibariyle iki yöne sevk edilen bir mahiyettedir. Hayat: bu iki kuvvetin bileşkesinin yönünü izler. Bu iki kuvvetin bileşkesi yukarıya doğru hareket olup, bu da akıl kanununa uymaktan ibarettir. İnsanın hakiki hayat sahasına doğru hareketi, farklı farklı etkilerdeki bu iki kuvvetin arasındaki orantıya bağlıdır.⁵⁷

Akli vicdanın muhtelif zamanlar zarfında hayvani şahsiyete kendini gösterdiği düşüncesi, ancak hakiki hayatı hayvani hayattan ibaret görenlere özgü bir fikirdir. Akli hayat mevcuttur; hem de gerçek anlamda yalnız o mevcuttur. Akli vicdan insana daima, hayvani şahsiyete ait arzuların tatmininin kendisi için gerçek iyilik olmadığını gösterir. O, daima insanı kendi yaratılışına uygun gerçek iyilik ve hayata doğru sevk eder ve çeker. Şahsi menfaatten feragat edilmesi, bir meziyet ve büyüklük değildir. Belki, insani hayatın olmazsa olmaz bir şartıdır. İnsan için gerçek iyilik her neden ibaret olursa olsun hayvani şahsiyete ait menfaatlerden feragat etmek, kesin bir şartla gereklidir. Hayvani şahsiyete ait menfaatlerden feragat etmek, insani hayat için kesin bir kanundur. Eğer bu kaçınılmaz kanuna rızayla ve isteyerek uyulmazsa, cismani ölümün geldiği anda zorunlu olarak uyulur.⁵⁸

⁵⁵ Tolstoy, a.g.e.,s.43-47.

⁵⁶ Tolstoy, a.g.e.,s. 71.

⁵⁷ Tolstoy, a.g.e.,s.71-72.

⁵⁸ Tolstoy, a.g.e.,s.78.

Hayvani şahsiyet, insana verilen bir küreğe benzer. Bu kürek ona bir yerde saklanması için değil, o alet ile yeri kazarak ekin yapmak ve sonrada yetişen ürünleri toplamak için verilmiştir.⁵⁹

Bize yeri kazarak ekim-dikim ve sonrada yetişen ürünlerden maişetimizi temin etmek için verilmiş olan küreğin geçim için kullanılmayıp korunmasına gayret sarf edilmesi, hayatımızın devamı için gerekli yiyecek –içeceklerden nasipsiz kalmamızı ve maddi hayatımızın da son bulmasına sebep olur. Bu olayı şuna benzete biliriz: Allah, dünya ve ahiret hayatımızı kazanabilmek için, mutluluğu yakalaya bilmek için bize Yüce Kitabımız Kuran’ı göndermiştir. Biz ise Kuran yıpranmasın, kirlenmesin diye onu açıp okumasak veya okusak bile onunla amel etmesek hayatımızda hiçbir şeyin değeri kalmaz. Çünkü hayatın asıl gayesini yok etmiş oluruz.

Hız İsa “Sizin için tekrar doğmak lazımdır” diyor. Fakat bu lüzum, insanda mevcut olan ve uyulmaması elde olmayan bir içgüdünün sonucudur. Gerçek hayata ulaşabilmek için, şimdiki var oluşumuz içinde tekrar akli vicdan ile doğmamız gereklidir. İnsana akli vicdan verilmesindeki gaye, hayatını bu vicdanda keşfeden hakiki iyilik ve menfaate yöneltmektedir. Gerçek hayata ancak, buna yönelen bir adam mazhar sayılabilir. Hayatı hayvani var oluştan ibaret saymak, kendisini bizzat hayattan mahrum bırakmak demektir.⁶⁰

Akli vicdanı insana şahsi iyiliğin mümkün olabilmesi için bütün dünyanın onun menfaatine çalışması gerektiğini gösterir. Oysa bunu gösteren akli vicdan, bunun mümkün olmadığını da insana gösterir; dünya üzerindeki herkesin kendi menfaati için hırslanması ve kendi kendini yıkıma uğratması, akli vicdanın insana gösterdiği gerçek iyilik ve menfaatin gerçekleşmesi hususunda da insana tereddüt verir.⁶¹

Kısacası, doğum ve ölüm, gerçek hayat için değildir. Bu gibi durumlar, zaman ve mekân içindeki varlıklara özgüdür. Hayatın gerçek varlığı hakiki ve daimdir. Dolayısıyla, onun için başlangıç, son, görünme ve gözden kaybolma gibi haller düşünülemez. Hayatın bütün acıları, insanın hayvani şahsiyete sahip

⁵⁹ Tolstoy, a.g.e.,s.80.

⁶⁰ Tolstoy, a.g.e.,s. 82.

⁶¹ Tolstoy, a.g.e.,s.84.

olmasından değildir, belki bu şahsiyetin gerçek hayat olarak kabul edilmesinden ileri gelmektedir. İnsanın, kendi vicdani şartların birinden vazgeçmesi nasıl mümkün değilse, nefisten feragat da aynı şekilde mümkün değildir. Yine bu gibi şartlardan yararlanmak insana ne kadar gerekiyorsa, bu şartları hayatın bizzat kendisi gibi görmemek de o kadar gereklidir.⁶²

Gerekli olan şey, nefisten feragat değil, nefsin menfaatlerinden feragattir. İşte, insanları yüksek bir birliğe, gerçek bir mutluluğa ulaştıracak feragat budur. Gerçek aşk, ancak şahsi menfaatlerden feragat edildiği zaman mümkün olur. Gerçek aşkın esasında, daima şahsi menfaatlerden feragat ve bunun sonucu olarak başkaları için fedakârlık mevcuttur. Şahsi menfaatten feragat ve bunun sonucunda başkaları için fedakârlığa dayanmayan bir aşk, insanlara birçok kötülükler getirebilir ki insanların böyle bir duyguya hiç tabi olmamaları bundan yüz bin defa daha hayırlı olur. Aşk, nefisini feda etme şeklinde olduğu zaman gerçektir.⁶³

Tanrı'yı bütün kalbin, bütün varlığıyla sev. Bu görevlerin birincisidir. Yasa koyucu Hz İsa'ya dedi ki: "Öyle ise vazifelerin ikincisi de kendi kardeşlerimizi sevmek olsa gerek." Hz İsa cevap verdi: "Evet iyi keşfettin. Sen de böyle hareket et. Tanrı'yı ve kendi kardeşlerini seversen, gerçek hayat ile yaşamış olursun." Gerçek hayat üzere yaşayan, ancak sevendir.⁶⁴

İnsan ise ölümü maddedeki sonsuz dönüşümlerin kesin bir sonucuymuş gibi bilir. Eğer insanda bir korku varsa, bu korku ölüm korkusu değildir, belki hayat korkusudur. Evet, insanlarda ölüm korkusu tabiriyle ifade edilen duygu, gerçekte hayattaki çelişkinin hatırlanmasından başka bir şey değildir. Nitekim sinir hastalıkları esnasında göze görülen hayallerden korkmak, gerçekte bu gibi hayalleri bize gösteren hastalıktan korkmak demektir.⁶⁵

Dehşet ve korkuyu doğuran şey, cismani ölüm ile hayatın kesintiye uğrayacağı fikri değil, belki bu ölümün onlara kendilerinin sahip olmadıkları gerçek hayatın zaruretini hissettirmesindedir. Ve yine aynı nedenden dolayı ki hayatı anlamayanlar ölümü hatırlamayı arzu etmezler. Çünkü hatırlama, onlara yaşadıkları hayatın akli vicdana uygun düşmediğini gösterir. Ölümden korkanların bu

⁶² Tolstoy, a.g.e.,s. 84-98.

⁶³ Tolstoy, a.g.e.,s.117.

⁶⁴ Tolstoy, a.g.e.,s. 121.

⁶⁵ Tolstoy,a.g.e.,s.131.

korkularına neden olan şey, onların ölümü boşluk ve karanlıktan ibaret görmeleridir. Ölümü boş ve karanlık görmeleri ise hayatı görmemelerinden ileri gelir.⁶⁶

İnsanların ölümden korkmalarının nedeni, bu ölüm ile kendi benliklerini de kaybedecekleri zannıdır. Hayatı yanlış düşünenler, benliği ceset ile ayakta duruyor zannederler. Ölüm korkusunun nedeni, insanların hayata yanlış bir bakış açısından bakarak hayatın kendi zihinlerinde sınırlandırılmış olan bir kısmını onun bütünü gibi kabul etmelerinden ileri gelir.⁶⁷

Her uyku sırasında ölümün yol açabileceği olay meydana geldiği halde, hiç kimse uyumaktan geri kalmaz. Bunun nedeni, insanların birçok defa bu hale maruz kalmaları ve her uykunun sonunda tekrar uyanmaları ve böylece bu uykunun akabinde tekrar uyanacaklarından emin olmaları değildir. Çünkü insan bin defa uyur ve bininde uyanır da, bin birincisinde uyanmaya bilir. Gerçekten, bizim aynı olaya yol açan bu iki halin birinden (ölüm) korkup da diğerinden (uyku) korkmamamızın nedeni, yukarıda belirttiğimiz gibi uyuduktan sonra uyanacağımızdan emin olmamız değildir. Bunun nedeni, gerçek benliğin zamanın dışında olup, geçici vicdanın atıl kalmasının, gerçek hayatın son bulmasına neden olmayacağına insan tarafından bilinmesidir. Eğer insanlar Ashabı-Kehf gibi asırlar boyu uyusalardı, bu uyku dahi insanlarca iki saatlik bir uyku gibi rahatlıkla kabul edilirdi. Çünkü geçici vicdanın ataletinin sekiz saat veya sekiz milyon sene devam etmesi, gerçek hayattaki zaman dışı vicdan için fark etmez bir durumdur. Çünkü hayat için zaman yoktur.⁶⁸

Uyku konusunda Kuran'ı-Kerim'de şöyle geçiyor: *“Allah (ölen) insanların ruhlarını öldüklerinde, ölmeyenlerinkini de uykularında alır. Ölümüne hükmettiklerinin ruhlarını tutar, diğerlerini belli bir süreye (ömürlerinin sonuna) kadar bırakır. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır”*.⁶⁹ İnsanlar ibret almak isteseler uykuya bakabilirler. Çünkü her uykuya daldıklarında küçük bir ölüm gerçekleşmiş oluyor. Tekrar uyandıklarında ise hiçbir şey olmamış gibi hayatlarına devam ediyorlar. Ölümden sonra dirilmeye inanmayan insanın uyku olayına bakıp düşünmesi gerekir.

⁶⁶ Tolstoy,a.g.e.,s.132.

⁶⁷ Tolstoy,a.g.e.,s.140.

⁶⁸ Tolstoy, a.g.e.,s.142.

⁶⁹ Zümer 39/42

Hayatta sahiplik iddia edebilmek için onu bir bütün olarak kabul etmek gerekir. Hayatı bütünüyle kabul eden hep karlı çıkar. Çünkü bu hayat için kaybetme korkusu yoktur. Hayat, kâinat ile bir ilişki içinde olmak demektir. Hayatta rastlanan bütün değişim ve dönüşümler, kişi ile kâinat arasında daha yüksek bir ilişkinin kurulmasından ibarettir. Hayat, sürekli bir harekettir. Aşkın ilk derecesinde olan bir adam, hayatının belirli bir değişim sınırının ötesindeki hareketini görmez. Bundan ötesi o insan için bir durgunluk gibi gelir işte bu durgunluk gibi görünen şey ölümdür.⁷⁰

İnsani hayat, iyiliği hedeflemekten ibarettir. Bu hedeflediği şey ise ona yaratılışında verilmiştir. Bu da ölümsüz bir hayat ile hiçbir zaman son bulmayan gerçek bir iyiliktir. Bu hayat, akıl kanununa tabi ve aşkıta görünen hayattır. Ölüm endişesi ve ıstırabı, ancak insan tarafından kendi hayat kanunu ihlal edildiği zaman söz konusu olur. Hayatının gerçek kanununa tabi olan adam için ölüm ve ıstırap yoktur.

⁷⁰ Lev Tolstoy (tercüme Volkan Ünal), Hayat Üzerine Düşünceler, EZR Yay., İstanbul, 2015, s.143-145.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TOLSTOY’UN HİKÂYELERİNDE DİNİ MOTİFLER

3.1.HİKÂYELERDE KADER KONUSU

Tolstoy’a göre insanın kaderi tümüyle kendi elinde değildir. Aslında insan yaşadığı olaylara değil, olaylar insanın yaşamına hükmediyor. Bu konuyu “Balodan Sonra” hikâyesinde inceleyelim:

Bu hikâyede bir olay, sadece birkaç dakika süren bir olay kahramanın kaderini değiştiriyor. Âşık olduğu kadının komutan olan babası, kaçak olan tatar adamı ölesiye dövüyor. Bağışlanma dileyen zavallı adamın sesi gece boyunca kulağından gitmemişti. Bu olaydan sonra içindeki muhabbet sönmeye başladı ve bir süre sonra tamamen yok olmuştu.

Balodan Sonra, genç bir erkeğin aynı anda cinsellik ve asker dünyasıyla ilk kez karşılaşırken kendi derin kompleksiyle yüzleşmesinin öyküsünü anlatıyor: Kahramanın bir kadına ulaşabilmesinin mutluluğunun ardından, işkence gören bir erkek vücudu karşısında düştüğü dehşet.⁷¹

Tolstoy’un bir farklı eserini daha inceleyelim. “Kafkas Esiri” eserinde cesur ve karakteri güçlü olan insanlar olaylara yenilmiyorlar. Yaşamdaki gayelerine göre ilerliyorlar. İnsanın kaderi karakterine göre şekilleniyor.

“Kafkas Esiri” eserinde iki farklı kişinin iki farklı kaderi anlatılıyor. Esir düşmüş iki asker, birisi kurtulmak için olabildiğine çaba gösteren, sürekli farklı planlar üreten; diğeri ise baştan umudunu kaybetmiş, her şeyden elini eteğini çekmişti. Hikâyenin sonunda askerlerin ilki kaçarak kurtuluyor, diğeri ise ailesinin kefalet ödemesiyle ancak bir müddet sonra serbest kalabiliyor.⁷²

Görüldüğü gibi bu hikâyede Tolstoy’un kader anlayışı ortaya çıkıyor. İnsan muradına ermek için elinden gelen her şeyi yapmalı. Asla eli kolu bağlı oturup beklememeli. Bazen insan kaderini kendi şekillendirebiliyor. En zor şartlarda bile,

⁷¹ Лев Толстой, После Бала, Издательство Альфа-Книга, Москва 2010,с251-254(Lev Tolsoy,Posle Bala,İzdatelstvo Alfa-Kniga,Moskva2010,s.251-254.

⁷² Лев Толстой , Кавказский Пленник ,Издательство Стрекоза, Москва 2014,с. 1-60.(Lev Tolstoy,Kavkaskiy Plennik,İzdatelstvo Strekoza,Moskva 2014,s.1-60)

aynı durumda olan iki farklı insan, farklı davranarak kaderlerini değiştire biliyorlar. Sonuç olarak da bazıları kahraman oluyor, bazıları ise insan bile olamıyorlar.

Tolstoy'un kader anlayışını farklı bir açıdan incelemek için diğer hikâyeye bakalım. *Baskın* adlı hikâyesinin 11.bölümünde:

“*Sıcak çatışmaya atılan, uyarılara rağmen tedbirsiz davranan genç subay yaralanmıştır. Komutanı ona hitaben:*

-Ne oldu, kıymetli Anatoliy İvanoç? diye sorar. Elbet, Yaradan'ın takdiri böyledir, diye ekler.

Genç subay, evet, sizi dinlemedim, diye karşılık verir. Komutan tekrar eder:

-İyisi Tanrı'nın takdiri böyledir, deyin, der''.⁷³

Bu bölümde Tolstoy kader konusunu farklı bir boyutuyla ele alıyor. Olay vuku bulmuş, kader kazaya dönüşmüştür artık. Bu aşamada yaralıya sadece teselli verilir. Tolstoy burada kader anlayışını vererek insanın bazı anlarda buna ne kadar çok ihtiyacı olduğunu da gösteriyor. İnsanın psikolojik durumunu hesaba katarak, sakinleştirmeye çalışıyor.

Bazı durumlarda sebepler dairesinde insanın elinden hiçbir şey gelmiyor. İşte böyle zamanlarda sadece kadere inanarak çıkış yolu buluna bilir. *Tipi* adlı hikâyesi bu duruma örnek bir hikâyedir. Tolstoy bu hikâyede sıradan bir doğa olayını öylesine dramatik resmeder ki, okur kendini hikâyenin içinde bulur, hatta neredeyse üşüdüğünü hisseder. “*Hikâyenin kahramanı tren garına gitmek için at arabasına biner. Akşam saatlerine doğru yola çıkan kahramanımız, hava şartlarının gittikçe kötüleştiğini fark eder. Kar yağışı rüzgârla beraber hızlanır, ortalık toz duman olur. O anda acaba geri mi dönsem diye düşünürken arabacıya sorar:*

-Yolu kaybetmesek?

Cevabı alamayınca bir soru daha sorar:

-İstasyona varır mıyız?

-Allah bilir, diyerek başını çevirmeden cevaplar arabacı.

⁷³Лев Толстой , Набег ,Издательство Альфа Книга Москва 2010,с. 23. (Lev Tolstoy,Nabeg,İzdatelstvo Alfa-Kniga,Moskva 2010,s.23)

Baksana yollar gözükmüyor. Aman tanrım! Kar ve rüzgâr hızlandıkça, ortalık seçilmez hale dönüyor. Tipi bastırmıştı. Yolu kaybetmiş, soğuktan elleri ve yüzleri buz kesmişti.

- Ne yapacağız diye sorunca, sürücünün cevabı her zamanki gibi, Allah nereye götürürse.

Gece boyunca 12 saat süren yolculuk nereye ve hangi yolu takip ettiğimizi anlamadan devam etti. Sonunda istasyon gözüktü. Hayretler içinde bakıp duran yolcu gözlerine inanamıyordu. Gerçekten Allah onlara yardım etmişti’’⁷⁴

Bu hikâyede arabacının tam teslimiyet göstererek Allah’a güvenmesi onları maksatlarına ulaştırmıştır. Ne kadar zor şartlar altında olsak ta bizi gören koruyan Rab vardır. Tolstoy ‘un bu hikâyeye ile vermek istediği mesaj kadere inanan insanların er veya geç isteklerine nail olmalarıdır.

“*Üç Ölü*” adlı hikâyede ise yazar iki hastayı canlandırır. Biri zengin, diğeri fakir halktan biridir. Ölüm anına kadar her iki hastanın duyguları, düşünceleri, görüşleri, en ince ayrıntılara kadar ele alınmıştır.

Zengin hanımefendinin kaçınılmaz olan ölümünden kurtulmak için çırpınışı, yabancı memleketlere gitmek arzuları, ölümünden kurtulmak için her çareye başvuruşu, buna karşılık diğeri hasta olan zavallı arabacının kaderin cilvesine boyun eğerek; tevekkül ederek, ölümü bekleyişi gerçekten de hayatın tam bir ifadesi olarak canlandırılmıştır. Birde üçüncü ölüm anlatılırken bu ölüme sebep olan insanoğlunun karakterini irdelemektedir. Zira hiçbir varlığın başkasının hayatına son vermeye hakkı olmadığı ve her varlığın, yaradılışı gibi ölümünü de tevekkül ederek Allah’tan bekleyeceğini göstermektedir:

“Zengin bayan yatakta ölümü beklemektedir. Yakınları onu sakinleştirmeye çalışırken, sözlerini keser ve şöyle konuşur;

- Beni hazırlamayın, beni çocuk yerine koymayın. Ben Hristiyan’ım. Ömrüm bitmek üzere, eşim önceden beni yurtdışına gönderseydi, belki şimdi iyileşirdim. Elbette, Allah böyle uygun görmüştür. Belki günahlarım çok, bilmiyorum yalnız ben Allah’ın rahmetine güveniyorum. Çok acı çekiyorum. Ve sabrederek günahlarımı temizleyeceğime inanıyorum.

⁷⁴ Лев Толстой, Метель, Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.138-155(Lev Tolstoy, Metel, İzdatelstvo Alfa Kniga, Moskva 2010, s.138-155)

*Az sonra hasta son nefesini verir. Mevtayı odada tabutun içine koyarlar ve uzun uzun Davut duaları okumaya başlarlar''.*⁷⁵

Kader ve ecel gizli olduğu için insanoğlu gücü nispetinde çaba sarf etmeli, tevekkül etmelidir. Artık yapacak bir şey kalmayınca ise kadere rıza gösterilmelidir.

⁷⁵ Лев Толстой, Три Смерти , Издательство Альфа Книга, Москва 2010,c188-195(Lev Tolstoy,Trı smerti,İzdatelstvo Alfa Kniga,Moskva 2010,s.188-195)

3.2.HİKÂYELERDE DİNİ SEMBOLLER

“*Bilardo Marker Notları*” adlı hikâyede; kumarda her şeyini kaybeden bir genç başkahramandır. Yaşadıklarından bıkmıştır. Ve kurtuluşu intiharda görür.

Bıraktığı mektubuna şöyle başlar:

“-Tanrı bana insanın isteyeceği her şeyi verdi: zenginlik, şöhret, akıl, hoş arzular. Ben zevk almak istedim ve bendeki tüm iyilikleri çamura batırdım. Nerde o güzel hayat düşüncesi? Ebedilik, Tanrı düşüncesi ki benim ruhuma ışık ve güç veriyorlardı. Nerde kalbimi ısıtan nedensiz sevgi? Nerde geleceğe umut, yakınlarla muhabbet, mesuliyet duygusu? Önceleri, ölüme yakınlığın ruhumu yücelteceğini düşünüyordum. Yanılmışım. Hiç değişmemişim. Aynı şekilde görüyorum, istiyorum, düşünüyorum.

-İnsan anlaşılmasız varlıktır!”⁷⁶ der ve hikâye son bulur.

Bu hikâyede Tolstoy hayatın amacına dikkat çeker. Boş yaşanan hayatın hüsrana sürükleneceğine vurgu yapar. Marker tüm dünya nimetlerinin tadına bakmış ve ölümün onu değiştirebileceğini düşünüyor. Yalnız düşündüğü gibi olmuyor. Tolstoy burada önemli bir gerçeğe değiniyor. İnsanlar nasıl yaşarlarsa öyle ölürlere. Son anda yapılan pişmanlıkların sonuç vermeyeceğini de gösteriyor.

Tolstoy yazılarında sık sık “Aman Tanrım”⁷⁷ ifadesini kullanır. Bazen de “benim bahtımı Tanrı verir”⁷⁸ der.

Yazar hayatımızda bu tür ifadelerin önemini ortaya koyar. İnsanı ruhen sakinleştirdiği, onun hayata daha pozitif bakabileceğine inanıyor. Bu kelimeler bazen bir şaşkınlık, bazen bir umut, bazen güven, bazen de ağız alışkanlığıdır.

Tolstoy, “*Sivastopol Hikâyeleri*” adlı eserinde de sık sık dini motiflere yer verir. Örneğin,15. Bölüme bakalım:

⁷⁶Лев Толстой , Записки Маркера ,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.58-59(Lev Tolstoy,Zapiski Markera,İzdatelstvo Alfa Kniga,Moskva 2010,s.58-59)

⁷⁷Лев Толстой , Севастополь в августе 1855,Издательство Альфа Книга Москва 2010,с. 120(Lev Tolstoy,Sevastopol v avguste 1855,İzdatelstvo Alfa Kniga,Moskva 2010,s.120)

⁷⁸ Tolstoy, a. g. e., s. 121.

Kozelsov komutanla görüşmeye gider. Yazar buluşma odasını şöyle anlatıyor. Köşede altın çerçevede Mukaddes Ananın (Meryem Ana) ikonu asılıdır. Karşısında da pembe lamba yanıyor.⁷⁹

Burada dini sembollerin tasvir boyutunu görüyoruz. Oda düzenini anlatırken bize mesaj veriyor. Bu ev sahipleri Hristiyan inancına sahip, diyor. Her fırsatta dini işaret ve sembolleri eserlerinin içine taşıyor.

Şimdi de 14. Bölüme bakalım:

“Yeni asker Volodya görevinin ilk gününü yaşıyor. Malum, savaş tüm sıcaklığıyla devam ediyor. Her tarafta bomba sesleri, mermiler havada uçuşuyor. Birden içini garip bir korku kaplar. Ölüm korkusu. Ya ölürsem! Yalnız kendisi de çok rahatsız bu durumdan. Odasına geçer. Güzel bir uyku çekmek ister. Fakat düşünceleri beynini kaplamış. Gözüne uyku girmiyor. Birden aklına bir fikir gelir. Yegâne Tanrı fikri, gücü her şeye yeten, iyilik veren, her şeyi yapabilen ve her duayı işiten birinin olması düşüncesi kafasını aydınlattı.

Kalktı, diz üstü çökerek haç çıkardı. Ellerini, küçükken öğrendiği gibi, semaya doğru açtı. Yalvarmaya başladı:

-Eğer ölmem gerekiyorsa, yap bunu, Tanrım! Çabuk yap. Yok, eğer cesaret, sertlik gerekiyorsa ki bende onlar yok, ver bana onları, Tanrım. Hazmedemediğim rezillik ve korkudan kurtar beni. Yalnız öğret bana ne yapmam gerektiğini, senin rızan dâhilinde. Yüce Tanrım! Beni bir tek Sen duyuyorsun. Benim yakarışlarımı, pişmanlıklarımı, dualarımı işitiyorsun. Sen duaları duymaktan yorulmayan, bizlere sakinleştirici Melek gönderensin. Ta ki, kalbimize sabır, umut ve sorumluluk hissi koyasın.”⁸⁰

Bu eserde yazar duanın gücünden bahseder. İnanmış bir insanın duayla güç bulabileceğini gösterir. Evet, Allaha ve duanın gücüne inanmak öyle bir güçtür ki, en olumsuz düşündüğümüz durumda bile her şeyi lehimize döndürebilir. Eserde

⁷⁹ Лев Толстой , Севастопольские рассказы ,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с. 119(Lev Tolstoy,Sevastopolskie rasskazi,İzdatelstvo Alfa Kniga,Moskva 2010,s.119)

⁸⁰ Лев Толстой , Севастополь в августе 1855,Издательство Альфа Книга Москва 2010,с. 118(Lev Tolstoy,Sevastopol v avguste 1855,İzdatelstvo Alfa Kniga,Moskva 2010,s.118)

Volodya sadece medet ummuyor. Tanrıdan bunu yapabilmek için güç ve kuvvet de istiyor. Yakarırken tanrının yüce sıfatlarını kullanıyor. Tanrıyı yüceltiyor. Yazar burada bize dua adabını da öğretiyor. Yaradan'a karşı saygıyı ön plana çıkarıyor ve ondan asla umut kesilemeyeceğini öğretiyor bizlere.

“Üç Oğul” hikâyesinde ise: Bir baba üç oğluna sırasıyla -önce birinciye, sonra ortancaya, en sonda küçüğüne- mirastan hisse verir. Babanın tek şartı vardır: Benim gibi yaşayın.

İlk oğlu mirası çarçur eder ve sonra babasından tekrar mal istemeye gelir. Olumsuz cevap alınca nefret püskürür, olabildiğine kötü sözler sarf eder. İkinci oğula gelince, babası gibi yaşamayı dener, tüm bahçeyi söker fakat tekrar yapamaz. En sonunda çaresizlikten kendi hayatına son verir.

Sıra en küçük oğlana gelince baba ona da mal mülk verir. Şartı yine aynıdır: “benim gibi yaşa”. Genç çok düşünür. “Benim gibi yaşa” ne demek olabilirdi. Babanın yanından ayrıldıktan sonra abilerini düşünür. Babası hakkında bir şeyler hatırlamaya başlar. Aklına sadece babasının herkese iyilik yaptığı gelir. O anda babası yanına gelir. Baba oğlunu onaylar ve herkese gidip bunu anlatmasını ister. Yani insanlar mal mülk sahibi olduklarına sevinmek yerine, iyilik yaparak yaşayınca mutlu olurlar.

Baba burada Tanrı'dır. Oğullar insanlar. Mal mülk ise hayattır. İnsanlar Tanrı olmadan yaşaya bileceklerini sanıyorlar. Bazı insanlar hayatın onlara eğlence için verildiğini sanıyorlar. Ölüm geldiği zaman ise, hayatın onlara niçin verildiğini anlamadan, azap ve sıkıntıya düşüyorlar böylece Tanrı'ya nankörlük ediyorlar.

Diğer insanlar, Tanrı'nın onlara verdiği hayatı başkalaştırmaya çalışıyorlar. Bunu yaparken, farkında olmadan hayatlarını mahvediyorlar. Böylece kendi yaşamlarını sonlandırıyorlar. Üçüncü ise gruptaki insanlar şöyle diyorlar; bizim Tanrı hakkında bildiğimiz, insanlara nimet verdiğinden ibarettir. Bize de iyilik yapmayı öğütüyor. Yani onun gibi yaşamayı, onun rızası için yaşamayı. Bu gerçekleştiği zaman Tanrı kendisi onlara gelerek : “İşte sizden istediğim budur” diye müjdeler.⁸¹

⁸¹ Лев Толстой , Три сына ,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.196(Lev Tolstoy,Три сына,Издательство Москва 2010,с.196)

Bu hikâyede Tolstoy'un insanlara mutluluğun yollarını gösteriyor. İnsanların mutlu olması, iyilik yapmaktan, Allah'ın rızasını kazanmaktan geçer.

Dünya edebiyatının büyük yazarlarından Tolstoy'un “ *Efendi ve Uşak*” hikâyesi; insanoğlunun zenginlik, asillik ve mevki gibi farklılıklarına rağmen, ölüm söz konusu olduğunda herkesin eşit olduğunu anlattığı eseridir.

Efendi, çalışkan ve Tanrıya inanan bir Rus köylüsüdür. Fırtınalı bir günde bir ağaçlığı yok pahasına almayı aklına koyup yola çıkan cimri bir mal sahibi uşağını da yanına alarak yola koyulur. Göz gözü görmeyen fırtınada tek düşündüğü şey, kelepirci fiyata elde edeceği bu ağaçlığın, mal varlığını ne kadar arttıracığıdır.

Dinlenmek için durdukları köydeki sağduyulu insanları da dinlemeyip fırtınada yoluna devam eden Efendi ile uşağını bu fırtına gecesinde ilginç bir kader beklemektedir.

Yol boyunca çok zorluk yaşarlar, uşak iliklerine kadar soğuğu hisseder ve beraber tanrıya dua ederler. Bir zaman sonra yolu kaybederler ve araba uçuruma yuvarlanır. Efendi uşağın soğuktan donduğunu fark edince üzerine atar kendini ve böylece uşak ısınmaya başlar.

Kendi canı pahasına uşağı ısıtır. Aman Tanrım! Nikita ölmesin, diye dua eder ve içinde engin bir merhamet duygusu coşar. Sabahleyin köylüler onları bulur. Yalnız efendi çoktan ruhunu teslim etmiştir...⁸²

Bu hikâyede Tolstoy, insanın fitratında var olan iyiliğin, güzelliğin yardımseverliğin mutlaka bir gün açığa çıkacağını gösteriyor. "Efendi ile Uşak", Tolstoy'un insana bakışındaki inceliği, varlığı algılayışındaki bilgeliği ve açık bir şekilde ortaya koyduğu inancındaki derinliği fark ettiriyor. Çağın, varlık dengeleriyle çelişen felsefelerine karşı onun duru ve net bakış açısına hayran kalmamak mümkün değildir.

Tolstoy “*Karma*” adlı yapıtında Amerikan dergisinden tercüme ettiği bir Budist masalını ele alır. Çok beğendiği bir hususu şöyle dile getirir:

“-Kötülükten kurtulmak ve iyiliği edinmek yalnız insanın kendi çabasıyla mümkün olabilir. Bu masal yeni yönden iki esasa ışık verir: ilki-hayat insanın şahsi nefsinin öldürmekten geçer, ikincisi ise insanların iyiliği yalnız Rabbi ile birleşip, sonra bu

⁸² Лев Толстой , Хозяин и Работник ,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.197-226(Lev Tolstoy,Hozayın i rabotnik,İzdaatelstvo Alfa Kniga,Moskva 2010,s.197-226)

*bağlamda insanların kendi aralarında birleşip anlaşmalarıdır. Ardından, yazar bir slogana dikkat çeker: Her kim ki başkalarına zarar vererek kötülük yapıyor, aslında kendine kötülük yapmış oluyor”.*⁸³

Tolstoy burada çok önemli tespitlerde bulunur: Başkalarını kendi şansızlığınızla suçlamayın. Başınıza gelen felaketlerde suçu kendinizde arayın. Başkalarına yardım eden aslında kendine yardım etmiş oluyor.

“Üç İbretli Hikâye” nin birinci hikâyesinde güzel ve verimli tarlada ayrık otu bitmiş. Ondan kurtulmak için tarla sahipleri otu biçmeye başlamışlardır. Yalnız bu şekilde ot daha da çoğalırdı. Bir gün bilge adam tarlayı ziyaret eder ve otu kökleri ile birlikte koparmak gerektiğini söyler. Tarla sahipleri bilgenin sözlerini kulak ardı ederler ve bir zaman sonra ayrık otu tüm tarlayı kaplar.⁸⁴

Tolstoy burada İsa’nın öğretilerinden örnek verir. Bu öğretiye göre şer olan şeyi şer ile yok edemezsin, yani kötülüğe kötülükle itiraz etmek sadece çoğaltır onu. Şer olana hayır ile cevap vermek gerekir, kısacası düşmanlarınızı sevmek lazım, o zaman düşman da kalmaz.

İkinci hikâyede; bir zamanlar insanlar pazar ticareti yaparlardı. Belli zaman sonra çabuk zenginleşmek düşüncesi ile mallarına katkı maddesi katmaya başlarlardı. Toptancılara malları satıp tüketicinin eline geçmeden işler yolunda gözüküyordu. Esnaflar memnundu, ticaret başarılı gibi gözüküyordu. Yalnız şehirdeki ahali memnun olmasa da olanı almak mecburiyetindeydi. Bir gün devamlı kendi deposundaki malzemeleri kullanan bir hanımın yolu şehre düşer. Burada un, yağ, süt gibi temel gıdalardan alır ve evine döner. Evinde yaptığı ekmeğe yağ, gözlemeler margarin katkılı yağ ile olunca lezzetsiz olur, sütte kaymak oluşmaz. Hanım hemen malzemenin kalitesiz olduğunu anlar ve doğru pazara gider. Derdini anlatmaya çalışır esnaflara. Yalnız esnaflar hanımın hatalı olduğunu ve daha da ileri giderek yaramaz bir hanım olduğunu bağırmağa başlarlar. İnsanlar toplaşır ve kimse hanıma inanmaz, hatta onları aç bırakmak istediği yalanına inanıp, kadına kızarlar.

⁸³ Лев Толстой ,Карма ,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.227(Lev Tolstoy,Карма,İzdatelstvo Alfa Книга,Moskva 2010,s.227)

⁸⁴ Лев Толстой ,Три Притчи ,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.233(Lev Tolstoy,Три притчи,İzdatelstvo Alfa Книга,Moskva 2010,s.233)

İşte aynısı benim başıma da geldi, diyor Tolstoy: “ *Zamanımızın sanat ve bilimine itiraz ettiğimde, beni cahil ve yüksek sanatı anlama yoksunluğu ile itham ettiler.*”⁸⁵ Gerçekler acı olduğu için insanlar gerçekleri duymamak için ellerinden geleni yaparlar. Hâlbuki İslam Peygamberi Hz. Muhammed (sav) bir gün Medine çarşısında gezerken buğday dükkânının birinde, buğday çuvalına elini daldırıp altının nemli, üstünün ise kuru olduğunu görür. Bunun nedenini sorduğunda, satıcı yağmurdan kaynaklandığını söyler. Bunun üzerine Hz. Muhammed (s.a.s) : “*Bizi aldatan bizden değildir.*” diyerek satıcıyı ikaz eder.⁸⁶

Son hikâye olan üçüncü hikâye ise bir yolcu kafilesinden bahsediyor. Yolculukları esnasında yolu şaşırıyorlar ve yolu kaybettikleri için dereden tepeden, çamurdan, çakıldan gitmek zorunda kalıyorlar. Engeller çoğaldıkça yürümek zorlaşıyordu ve o zaman yolcular iki gruba ayrılmaya karar verdiler. İlk grup ne olursa olsun yollarına var güçleri ile devam edeceklerini söylediler. İkinci grup ise yolun doğru olmadığına karar verip doğru yolu aramak için tüm istikamette hareket etmek gerektiğini düşündüler. Yalnız içlerinden bir kişi hiçbirinin yaptığını doğru bulmayarak şunu söyledi: “ *Durun önce bir düşünelim, durumumuzu gözden geçirelim ve istişare edelim, sonra ne yapacağımızı kararlaştıralım* ”. Fakat yolcular o kadar tepkili ve korku içindeydiler ki kendilerini kaybolmadıklarına ve kısa sürede hemen doğru yolu bulabileceklerine inandırdılar. Durun, durun, kendinize gelin diyen insanı hiç dinlemediler.

Yolcular böylece maksada varamadan hala yollardalar. İşte insanlar yoldan sapmışlar ve bundan dolayı zulüm içindeler. Aslında yolda durup gerçek iyiliğe, tüm insanlığın ihtiyacı olan iyiliğe varmak için çaba sarf etmek gerekir. İnsanlık çıkmazdadır ve umudu tükenmiş durumdadır.⁸⁷

Bu hikâyede Tolstoy insanlığı düşünmeye çağırıyor. Koca kâinat boşa yaratılmamıştır. İnsanlar akıllarını kullanarak dünyaya niçin geldiklerini düşünmeli ve ancak böyle yaparlarsa maksada ulaşırlar. Dünya ve ahiret saadetine bu şekilde nail olurlar.

⁸⁵ Лев Толстой ,Три Притчи ,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.235(Lev Tolstoy,Три притчи,Издательство Alfa Книга,Москва 2010,с.235)

⁸⁶ Müslim,İman 164,Fiten 16

⁸⁷ Лев Толстой ,Три Притчи ,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.237(Lev Tolstoy,Три притчи,Издательство Alfa Книга,Москва 2010,с.237)

“*Cehennem’in Yıkılışı ve Yeniden Kuruluşu*” hikâyesinde olay İsa’nın öğretilerin insanlara tebliğ ettiği zamanlarda gerçekleşiyor. Büyük şeytan, Hz. İsa’yı çarmıha götürürken söyle düşünür: “ İşte şimdi İsa, Rabbim beni neden burada bıraktın, diyecek. Böylece gücünü kaybetmiş olacak, diye seviniyordu.”

Fakat birden sesler duyuldu: Ya Rabbim, halkımı bağışla, zira onlar ne yaptıklarını bilmiyorlar. İslam Peygamberi de İslam’ı anlatmak için Tayf şehrine gittiğinde, Mekkeli müşriklerin kışkırtmasıyla Tayf’lılar O’na taş attılar, eziyet ettiler, yoluna diken attılar. O da bu duruma çok üzüldüğü halde yine de beddua etmemiş, "Rabbim! Halkımı bağışla, onlar ne yaptıklarının farkında değiller." diye dua etmiştir. İki farklı olay, iki farklı Peygamber, fakat taşıdıkları misyon aynı olunca, sergilenen davranış da, söylenen sözler de aynı anlam içeriyor. Nitekim Hz. Muhammed (sav) : “Ben Meryem oğlu İsa’ya, dünya ve ahirette insanların en evlâsı (yakını ve layıkı) yım. Zaten bütün nebiler, anneleri üvey kardeşlerdir; anneleri farklıdır, ama dinleri birdir.” buyurmuştur.⁸⁸

Büyük şeytanın hayalleri suya düştü. Kaçmak istedi yalnız çabalar nafi edirdi. Böylece cehennem’in dibine çarpıldı. Yıllar geçti. Bir ara büyük şeytan sesler duydu. Neler oluyor diye bakındı ve karşısında küçük bir şeytan gördü.

“ -*Hep aynı şeyler.*

-*Nasıl, günahkârlar var mı ki?*

-*Tabii ki, hem de çok.*

-*Ama nasıl olur? İsa’nın öğretileri insanları bizden koruyordu?*

Büyük şeytan çok şaşırır bu duruma.

-*Ben değiştirdim öğretileri, der küçük şeytan. İnsanlar İsa’nın öğretileri diye bildikleri şey aslında benim kendi istediklerimdir. Ben sadece yardım ettim, her şey kendiliğinden oldu. Küçük şeytan anlatmaya başladı:*

-*Bir ara insanların arasında fikir farklılığı olduğunu gördüm. Bazıları sünnet olmak gerektiğini ve putlar için kesileni yenmesinin uygun olmadığını söylüyordu. Bazıları ise bunun tam aksini diyorlardı. Ben insanları fikir ayrılığının olmasının iyi bir şey olduğuna ve iki tarafın da birbirilerine yol vermemesi gerektiğine inandırmaya*

⁸⁸ Muhammed el-Buhari, Sahihu’l-Buhari, IV, Enbiya 48; Ayrıca krş. Mansur Ali Nasif, et-Tâcu’l-Câmi’u li’l-Usûl, I-V, Mektebetü Pamuk, İstanbul, 1961, III, 299, K. Nübüvve, İsa (a.s.) konusu. Burada nebiler için “ihvetü allât” tabiri geçmektedir.

başladım. Gerekçe olarak da Allaha kulluk olduğunu uydurdum. İnsanların kafalarına öğretilerin doğru olduğunu mucizelerle ispatlaya bilecekleri fikrini yerleştirdim. Ben onlara bazı olağanüstü şeyler gösterdim ve onlar inanmaya başladılar. İşler iyi gidiyordu, yalnız ben yalanımın ortaya çıkabileceğinden korkuyordum. İşte o zaman ben kiliseyi uydurdum. Onlar kiliseye inandıkça ben rahatladım ve anladım ki cehennem tekrar kurulmaya başladı.

-Peki, kilise nedir, diye sordu büyük şeytan.

-Kilise, insanların Allah'a atf yaparak, yemin ederek yalan söylemeleridir. Yani oradaki görevliler, günah işlemeyeceklerine ve öğretmenlerinin Tanrı olduğuna hem insanları hem de kendilerini inandırmışlar. Böylece insanlar üzerinde hükmetme gücünü elde ederek onların kaderlerini ellerinde olduğunu zannetmişler ve tabii ki neticede kibirlenerek sapmışlar, haliyle insanlar arasında kin ve nefretin oluşmasına sebep olmuşlar. Kendilerini kurtarmak için İsa'nın öğretilerini değişik şekillere sokarak yorumlamaya başlamışlar.

-Ama öğretiler sade ve açıktı: kendine nasıl davranılmasını istiyorsan, başkasına öyle davran! Dedi büyük şeytan.

Küçük şeytan sözüne devam etti:

-İlk olarak tüm kutsal yazıları ortaya koyarak karıştırıp anlaşılmaz hale getirdiler. İkinci olarak gerçeği açmak isteyenleri de öldürüp veya yakıp bu işten men ettiler. Şimdilerde bu uygulama çok kullanılmıyor, ama insanlara öyle iftiralar atıp hayatlarını öyle zehir ediyorlar ki, kimse cesaret edip araştırmaya kalkışmıyor. Üçüncüsü ise insanlara öğretilerde yazılanın tam tersini söylüyorlar. Örneğin öğretilerde kimseyi peygamber yerine koyma deniliyor, kimseyi mürebbi ve rehber edinme, fakat kendileri insanlara biz sizin rehberleriniziz diyorlar. İnsanlara şunu öğretiyorlar, ekmek parçalarını şaraba koyup, üzerine meşhur sözleri söyleyince, ekmek vücut oluyor, şarap ise vücuttaki kana dönüşüyor. Sonuç olarak da ruhun kurtuluşu için şarabı içmek gerekir. İnsanlar da buna inanıyor, şarabı içtikten sonra da bizim kucağımıza düşüyorlar, hele bir de şaşırıyorlar, bu içecek nasıl oldu da onlara yardım etmedi diye.

-Bu harika bir şey, dedi büyük şeytan, kahkahalara boğularak. Sözlerine devam etti:

- Peki, zina ve haramdan uzak durmayı öğretenleri ne yapıyorsun. Ahlaksızlığı nasıl yayıyorsun?

Küçük şeytan makamı sesle cevap verdi:

- *Biz bu işi eski usulle de yapıyoruz, yeni kilise usulü ile de yapıyoruz. Yeni kilise usulü şöyle oluyor:*

- *Biz insanları, gerçek nikâhın olması gerekenden ibaret olmayıp, en güzel kıyafetleri giyinip, bunun için hazırlanmış binalara gidip orada kafalarına özel şapkalar takıp müzik eşliğinde masalar etrafında üç defa dönmektir, olduğuna inandırıyoruz. Biz bunu insanlara telkin ediyoruz. İnsanlarda buna inanarak kolaylıkla zinayı yok sayıyorlar. Zamanla insanlar ahlaksızlığa alışıyorlar.*

Büyük şeytan olumlu bir şekilde kafasını salladı. Sözlerine devam ederek peki soyguncularla kim ilgileniyor, diye sordu.

- *Biz bu işi atalarımız gibi yapıyoruz. Herkesin birbirini soymak yerine tek kişinin sizi soymaya müsaade etmeniz gerekiyor. Yeni olan bizim usulde şudur ki o tek kişinin soygun hakkının tasdiklenmesi için onu mabede götürüyoruz. Kafasına özel şapka takıyoruz yüksek koltuğa oturtuyoruz eline sopa veriyoruz kuyruk yağı ile yağıyoruz Allah ve oğlu adına bu şahsı kutsal ilan ediyoruz. Artık bu adamın yaptığı soygunlar sınırlarını yitirmiş oluyor. Bu arada bu şahıslar durmadan korkusuzca halkı soyuyorlar birçok yerde kuyruk yağı sürülmeden de soygunlar devam ediyor. Aslında bu eski usuldü yeni olarak biz onu sağlamlaştırdık. Eskiden insanlar seçtikleri kişilere tabi oluyorlardı. Biz ise öyle yaptık ki elinde olmadan seçilmiş değil rastgele birisine itaat ediyorlar. İnsanlar artık soyguncuları görmez hale geliyorlar. Artık Hristiyan halklar dini yayma adı altında yabancı halkları da soyuyorlar. Devlet ve şahıslar, faizi yaygınlaştırarak sadece şimdi yaşayanları değil de, gelecek nesilleri de soyuyorlar. Özellikle bizim zamanda cezasız soygunlar yaygınlaşmıştır. Soygunlar gizlidir. İnsanlar buna hazırlıklı hale gelmişlerdir. Soygunculuk çoğu insanın hayat düsturu olmuştur.*

—*Ne deyim, bu çok iyi dedi büyük şeytan peki ya cinayetler? Onları kim idare ediyor.*

— *Ben! dedi, kan kırmızı renginde diğer küçük şeytan.*

-*Sen, kötülüğe kötülükle cevap verme. Düşmanlarını sev, diye söyleyen birinin öğrencilerini nasıl katil yapıyorsun?*

- *Biz bunu eski usul ile de yapıyoruz. Biz insanların önderlerine şunu telkin ediyoruz: “ İnsanları cinayetten uzaklaştırmak için, önderlerin katilleri halkın gözü önünde öldürmeleri gerekir.” Bu usul bize sadece katilleri vermiyor, onları bizim için*

hazırlıyor. Kilisenin günahsız oluşu, Hristiyan nikâhı ve Hristiyan eşitliği bize çok şey veriyor. Günahsız kilisenin üyeleri Tanrı adına sapkın insanları öldürmeyi meşrulaştırarak binlerce insanları katlediyorlardı. Komik olan da bunu Allah adına yapıyorlardı.”

- Peki, savaşlardaki ölümler? Tek babanın çocukları olduğunu, düşmanları sevmeyi öğretenin öğrencilerini nasıl bu yola davet ediyorsunuz, dedi büyük şeytan.

- Biz bunu şöyle yapıyoruz: Her millete, onların yeryüzünde en seçkin ve en iyi millet olduğunu telkin ediyoruz. Onlara tüm halkların üzerinde hükmetmeleri gerektiğine inandırıyoruz. Artık bize katil diyenler, hepsi devamlı birbirlerine tuzak ve cinayet hazırlamakla meşguldürler.

- Ne söyleyeyim, bu çok zekice. Nasıl oluyor da, yalandan uzak okumuş insanlar kilisenin öğretilerini saptırdığını göremediler. Nasıl onu doğru yola döndüremediler.

- Onlar bunu yapamıyorlardı çünkü ben devamlı onların bilmesi gereken şeylerden dikkatlerini alarak bilmedikleri şeylere yöneltiyordum.

- Peki, bunu nasıl yapıyordun?

- Zamana göre farklılık arz eder. Eskiden ben insanlara, onlar için en önemli olan şey teslisin üyeleri arasında münasebet ki münasebeti bilmektir. İsa'nın doğumu önemlidir. Tanrının mahiyeti önemlidir. İnsanlar uzun uzun bu konuları müzakere ediyor, münakaşa ediyor ve sinirleniyordu. Bu konular onları o kadar meşgul ediyordu ki, onlar nasıl yaşamak gerektiği, bu konuda hayat rehberinin onlara nasıl yol çizdiği hakkında hiç düşünmüyorlardı. Sonra düşünceleri o kadar karıştı ki kendileri ne konuştuklarını anlayamaz oldular. Sonra bazılarına önemli olan 1000 yıl önce Atina'da yaşamış Aristo'nun yazdıklarını öğrenmek ve anlamak; diğerlerine önemli olan öyle bir taş bulmak ki, onunla altın yapılsın ve öyle bir iksir bulmak ki bütün hastalıklardan insanları tedavi edip ölümsüz olmasını telkin ettim. Buna merakı olmayanlara şunu telkin ettim: Dünya mı güneşin etrafında dönüyor, yoksa Güneş mi dünyanın etrafında dönüyor. Hayvanlar bitkiler ve var olan her şey nasıl meydana gelmiş ve bunun gibi şeyleri bilmek insanlar için çok önemli olduğunu telkin ettim. Tek onlar için gereken şey, İsa'nın öğretilerinde olan hayatın kanunlarını öğrenmemeleri için onlara dini hayatı öğrenemeyecek kapasitede olduklarını, İsa'nın öğretilerinin hurafe ve uydurma olduğunu, fakat yaşamak için sosyoloji ilmini bilmeleri yeterli olduğunu telkin ettim.

- *Çok güzel, minnettarım. Siz ödülü hak ediyorsunuz, dedi Büyük Şeytan*’.

Bu arada küçük Şeytancıklar bağrıışmaya başladılar. Hepsinin bir görevi vardı. Bütün şeytanlar büyük şeytanın etrafında güle oynaya kuyruklarını sallayarak dans etmeye başladılar. Yukarlarda ise ağlama ve diş gıcirtısı sesleri geliyordu.⁸⁹

Bu hikâye çok açık bir şekilde insanın gerçek dinden uzaklaştıkça başına gelen belaları resmediyor. İnsanlar dünya hayatına bağlandıkça ahireti unutupuyorlar. Ve acı son kaçınılmaz oluyor. Hikâyede Tolstoy, insanların halini trajikomik bir şekilde işliyor. Aynı zamanda yazar, insanların dikkatini çekerek, sakın ha şeytana aldanmayın, demek istiyor. Bir eğitimci-yazar olarak, insanın doğru yolu bulması için sakınması gereken şeyleri, güzel bir üslup kullanarak tasvir ediyor.

“*Asur Padişahı Asarhadon*” hikâyesinde; Asarhadon, Kral Lailie’nin topraklarını ele geçirmiş, şehirleri yakmış, halkı kendi ülkesine sürmüş, askerlerini öldürmüş, Kral Lailie’yi kafese kapatmıştır. Gece boyunca yatakta Lailie’i nasıl öldüreceğini düşünen Asarhadon, bir hışırtı duyar ve gözlerini açınca aksakallı dedeyi görür. Aralarında uzunca bir konuşma geçer. Dede, başkalarına kötülük yaparak aslında kendine yapıyordun der. Hayatı yok etmek ve değiştirmek olmaz, çünkü gerçek hayat bir tanedir, geriye kalan her şey seraptır. Son sözlerini tamamlayarak gözden kaybolur dede. Ertesi gün Asarhadon bütün tutsakları serbest bırakılmasını emreder. Sonra oğlunu çağırarak tahtı ona devreder ve kendisi ise yollara düşerek insanlara tek bir hayatın olduğunu ve başkalarına yapılan kötülüğün aslında kendi şahsımıza yapılan kötülük olduğunu öğretir.⁹⁰

Bu hikâye, dünyada yaşamanın amacını öğrenince, insanların hayatlarının nasıl değiştiğini ve herkese merhamet edip, iyi davranınca hiçbir sorunun kalmadığını gösteriyor.

“*Bu Sensin* ” hikâyesinde; Tiran bir Bilgini yanına çağırarak, ona düşmandan nasıl intikam alabileceğini sorar:

- “*Düşmanıma uygulamam için bana çetin bir ceza söyle. Öldüresiye sorgulamak istiyorum onu.*

⁸⁹ Лев Толстой ,Разрушение Ада и Восстановление его ,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.239-248(Lev Tolstoy,Razruşenie ada i vossatovlenie ego,İzdatelstvo Alfa Kniga,Moskva 2010,s.239-248)

⁹⁰ Лев Толстой ,Ассирийский царь Асархадон ,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.256-258(Lev Tolstoy,Assiriyskiy tsar Asarhadon,İzdatelstvo Alfa Kniga,Moskva 2010,s.256-258)

- *Ona, günahlarını itiraf ettirip kendi vicdanına bırak, diye cevapladı Bilgin.*
- *Ben çok ağır cezalar hakkında düşündüm. Yalnız hiçbir benim kızgınlığıma karşılık gelmedi, dedi Tiran*
- *Sen öyle cezalar bulamayacaksın, çünkü hiçbir cezayla ne cinayetin kendisini ne de bu cinayeti işleyeni yok edemezsin. Bu sebeple en mantıklısı affetmektir, dedi Bilgin.*

Tiran itiraz ederek, Bilginin ne söylemek istediğini anlayamıyordu ve onu ya şakacı veya akli dengesi bozuk diye itham ediyordu.

Bilgin: “Hiçbir kötülük kan dökmekle temizlenmez, sana yapılan hakareti temizlemek için, tüm insanlığı öldürmen gerekirdi. Suçlu olan odur çünkü” dedi.

Tiran: Biraz daha açık konuşur musun deyince,

Bilgin sözlerine devam etti, kendi etrafında canlı olana bir bak ve kendi kendine de; bunlar hepsi benim. Tüm insanlar kardeştir, çünkü mahiyet olarak hepsi aynıdır. Yüce adalet karşısında cezasız hiçbir kötülük yoktur. İnsanlığa hakaret eden, bize ve tüm insanlara hakaret etmiş olur.

Bir zaman sonra Bilgin, Tiranı ikna etmeyi başarır. Artık o Tiran eski tiran değildir. Geçici hiçbir şey arzulamıyor, hayatın gerçeğini arayan birine dönüşmüştü.

Ardından Tiran düşmanı ile barışır, dünya hayatının gayesini anlar ve ebedi saadete giden yolda ilerler. ”⁹¹

Bu hikâyede Tolstoy, vahdeti – vücut konusuna değinir. İnsanlığın kaybettiği mana âlemine, ruhun iyilikle yükseleceğine ve yaşamının gerçek anlamına dikkat çekerek bizleri düşünmeye sevk eder.

“ *Genç Kralın Rüyası* ” hikâyesinde genç kral daha henüz tahta çıkmıştır. Beş hafta boyunca ara vermeden çalışır; imzalaması gereken evraklar, yabancı elçileri kabul, orduyu denetleme gibi idari işler.

Milat akşamında genç kral kendine istirahat verecekti. Ayrıca yeni evliliğinden dolayı kendini çok mutlu hissediyordu. Oturduğu koltukta göz kapakları ağır düşüyor, uyku bastırıyordu. Uykuya yenik düştü ve birden birinin omzuna dokunduğunu hissetti:

⁹¹ Лев Толстой , Это ты,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.263(Lev Tolstoy,Etotı,İzdatelstvo Alfa Kniga,Moskva 2010,s.263)

- Gidelim, dedi gelen şahıs.

Krala sınırdaki öldürülen askerleri, ailelerini ve alkolden sarhoş olup türlü olumsuzluklar yaşayan insanlar gösterildi. Kral daha yeni imzalamıştı içki satışı fermanını, korkunçtu. Bayram olmasına rağmen, tüm köy sarhoştı, kötü bir şey olsa kralımız fermanı imzalar mıydı hiç, diyordu köylüler.

Hayvan gibiler dedi genç kral.

- Hayır, bunlar çocuktur, diye cevapladı. Devamında ülkede boy gösteren türlü cinayetleri ahlaksızlıkları gördü sürgün edilmiş günahsız insanları ve çaresiz aklını oynatan aileleri gördü.

- Allah'ım, lütfen bana yardım et. Devletin başı olarak onların hepsinden ben sorumluyum, diye ağlamaya başladı. Uyanmıştı, görevin mesuliyetini tüm gerçeği ile omuzlarında hissediyordu. Yan odaya gitti ve rüyasını babasının eski arkadaşı olan, hala sarayda çalışan görevliye anlattı.

- Bu güzel bir şey siz çok iyisiniz. Halk aslında çok fakir değildir. Refah içinde, fakir olan ise kendisi suçludur. Günahı olanlar ceza almıştır. Ve bu da Allah'ın takdiridir. Hükümdar sizsiniz. Siz iyilik istiyorsunuz. Tanrı bunu görüyor, sizin için dua ediyoruz. Tanrı sizi affeder. Bizim sizden isteğimiz şudur: yaramaz, iyiliği hak etmeyenler hariç, hepimizi ödüllendirin, diye cevapladı saray görevlisi.

- Peki, sen ne düşünüyorsun? Hanımına sordu genç kral.

- Ben öyle düşünmüyorum, dedi genç, akıllı ve özgür ülkede terbiye almış olan hanım. Ben çok mutlu oldum bu rüyayı duyunca. Senin gibi düşünüyorum. Omuzlarında büyük bir mesuliyet var. Ben de çok eziyet çektim bu konuda. Bu ağırlığı hafifletmek için hâkimiyetin büyük kısmını, halka ve onun temsilcilerine devredip kendine üst düzey hâkimiyeti, işlere genel yön veren kısmını bırakmak gerekir.

Görevli itiraz ederek, hanımla münakaşaya başladı.

Kral onları dinledi sonra onları duyamaz oldu. Kulağına sadece rüyasındaki şahsın sözleri yankılanıyordu.

- Sen sadece kral değilsin, diyordu o ses. Sen insansın, bugün varsın, yarın yoksun. Senin sadece kral olarak değil, insan olarak da sorumlulukların vardır, daimi olan, kulun Tanrı karşısında; ruhun Tanrıya karşı sorumluluğu, onun kurtuluşu Tanrıya

ibadet gibi. Onun mülkiyetine konulmuş hükümler vardır. Geçmiş ve geleceğe göre değil, şu anda yapman gerekenleri düşünmelisin.

Kral uyanmıştı. Hanımı onu uyandırıyordu üç yoldan hangisini seçeceği elli yıl sonra anlatılacak.”⁹²

Bu hikâyede insanoğlunun dünyaya gelir gelmez sorumluluklarının olduğunu ve her insanın bulunduğu yere göre vazifesinin ve mesuliyetinin önem arz ettiğini anlaşılmaktadır. İnsan için zaman çok değerlidir. Zira ecelin ne vakit geleceği ve ölümün ne zaman vuku bulacağı belli değildir. Hayatta yaşadığımız her anı değerlendirmemiz gerekir. Nitekim İslam Peygamberi Hz. Muhammed (sav) bir hadisinde “*Dünya ahiretin tarlasıdır*” buyurmuştur.⁹³ Bizler dünyada ne yaparsak onun karşılığını ahirette göreceğiz. Aynı anlamda Kuran’da birkaç ayet örnek vermek istiyorum.

“Dünya hayatı, ancak oyun ve boş şeyle meşgul olmaktır. Ahiret ve nimetleri daimi olduğundan daha hayırlıdır. Bunların farkını anlamaz mısınız?”⁹⁴

“Dünyayı ahirete tercih edersiniz, hâlbuki ahiret hayırlı olup nimetleri ise daimidir”.⁹⁵

“*Niçin?*” *hikâyesi*: Hikâye 1830 yılında ilkbahar mevsiminde geçmektedir. Yaçevskiy ailesi bir misafir ağırlar. Bu misafir rahmetli aile dostlarının oğlu İosif Migurskiy’ dir. Ev sahiplerinin hepsi, gelen misafirin evin büyük kızı güzel eğitimli Vanda’ya evlilik teklifi yapacağını tahmin ediyordu. Yalnız Migurskiy bir hafta kalıp, hafif morali bozulmuş, çekingen davranarak geri dönmeyi karar almıştı.

Aslında sebep, evin küçük kızı Albina idi. Yaz sonunda Paris muharebesi başlamıştı. Migurskiy ise harbe katılmıştı. Savaş tüm hızı ile devam ediyordu. Yüzlerce binlerce insan kurşuna dizilmişti, sürgün edilmişti. Sürgün edilmişlerin içerisinde Migurski de vardı. Mal varlığına el konulmuştu. Kendisi de yaralı asker olarak gönderilmişti. Buradan Yaçevskiy ailesine mektup yazan Migurskiy, aile reisine sağlık, hanımına ev işlerinde başarılar ve evin büyük kızına laik bir eş ve küçük kızına da hayat neşesinin devamını diliyordu.

⁹² Лев Толстой ,Сон молодого царя ,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.288-293(Lev Tolstoy,Son molodogo tsarya,İzdatelstvo Alfa Kniga,Moskva 2010,s.288-293)

⁹³ İsmail b. Muhammed el-Acluni, Keşfü'l Hafa,C1,s.412.

⁹⁴ Enam 6/32

⁹⁵ Ala 87/16,17

Babasının vefatından sonra Albina evdekilerle vedalaşarak dadısını da yanına alıp Migurskiy'nin yanına gitmeye karar verir. Burada evlenirler ve iki çocukları olur. Mutluluk dolu hayatları ani bir dertle bölünür. Önce ilk çocukları olan erkek, arkasından kız ateşlenerek vefat eder. Albina çok çaresizdi. Devamlı “Niçin” sorusunu sorardı, Tanrıya ve çevresindekilere. Hayatı durmuştu. Eşinin sürgün hayatı da çilesine çile katıyordu. Ertesi gün Albina kaçış planı kurmuştu burada kalıp ölümü beklemekten, kaçmak daha hoş geliyordu ona. Plan istedikleri gibi işlemeye başlamıştı. Fakat yolda birisi, Albina'nın kocasını tabutun içinde saklayıp, çocuklarının naaşı, memlekete götürüyorum, dediği şeyin iç yüzünü fark eder. Şikâyet eder. Böylece Migurskiy'ni mahkemeye çıkarırlar. Ömür boyu Sibirya'ya sürgün ederler. Hanımı da onu izler.⁹⁶

Bu hikâyede insanların hayatları farklı açılardan ele alınır. Savaş ve sonrası insanlarda onarılmaz izler ve yaralar bırakır. Hâkimiyeti elde tutanlar bilinçsizce insanların isyanına sebep olabiliyor. Kader böyleydi demekten başka bir şey kalmıyor.

Alyoşa Çömlek hikâyesi: Alyoşa iki gün hasta yatağında yatar. Üçüncü gün papazı çağırırlar:

“ - Ne o, ölecek misin yoksa? diye sordu Ustinye

- Nasıl peki? Hep yaşayacak mıyız sanki? Mutlaka bir gün olacak dedi Alyoşa.

Papazla beraber dua etti Alyoşa. Kalbinde ise, burada iyilik var, kimseyi üzmedim, idare ettim insanları, diye düşündü. Öyleyse orada da iyilik olacak hissi içini kapladı. Yüzü güzel bir şaşkınlık haline büründü, gerildi ve öldü.’’

Bu hikâyede, Tolstoy insanlara şunu hatırlatıyor: “Ey insanlar iyilik yapın, karşılığını göreceksiniz”. Nitekim Yüce Allah Kuranı-Kerim’de şöyle buyuruyor: “Hayır, kim (güzel davranış ve) iyilikte bulunarak kendisini Allaha teslim ederse, artık onun Rabbi katında ecri vardır. Onlar için korku yoktur ve onlar mahzun olmayacaklardır.”⁹⁷

⁹⁶ Лев Толстой ,За что ,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.297-312(Lev Tolstoy,Za cto,İzdatelstvo Alfa Книга,Moskva 2010,s.297-312)

⁹⁷ Bakara 2/112

“ Yürüyüş” hikâyesinin olayı Moskova’da, taç takma merasimi ile ilgili halk kutlamasının arifesinde geçiyor. Vilayet hâkiminin kızı Rina, halk gezintisine korumalarla öğlen değil de, sabahtan halkla beraber gitme isteğini dile getirir.

- *Halka bakmak değil, halkla beraber olmak istiyorum. Halkın çara nasıl baktığını görmek istiyorum. Bir kerecik olmaz mı babacım? Israr ediyordu Rina*

- *Nasıl istersen öyle yap, senin inadını bilirim der babası.*

- *Kızma aziz babam. Söz veriyorum mantıklı ve dikkatli olacağım, kuzenim Alek yanımdan ayrılmayacak, diye söyler Rina.*

-*Tamam der baba, haç çıkarır ve kızı ile vedalaşır.*

Bayramda halka çeşitli hediyeler dağıtacaktı. Sabah erkenden yola koyuldular. Tüm insanlar bayramlıklarını giyinmiş, birbirlerine ikramda bulunuyorlardı. Tarlayı geçince kalabalık artmaya başladı. İnsanlar hediyelere ulaşabilmek için acele ediyorlardı.

İzdiham başlamıştı bir ara çocuk sesi duyuldu. Halktan Emelyan ayakları altında bir çocuğu fark eder. Eğilip çocuğu kucığına alır ve omuzlarından tutarak yoluna devam eder. Sonra çocuğu arabacıya teslim eder. Kadının biri ezilerek can vermişti. Görevliler, bunu fark edince halkı geriye iter ve izdiham daha da büyür.

Rina 'da kuzeni ile halkın arasında ilerliyordu. Birden kalabalığın akınına kapılır ve kalabalık onu bir yerlere sürükler. Bağırmağa başlamıştı, kıyafetleri yırtılmış, direnci kalmamıştı, yere düştü.

Gözünü açtığında, çimenlerin üzerinde yatıyordu. Karşısında yırtık paltoda, eğilmiş yüzüne su serpiştiren bir adam vardı. Adam Rina'nın gözlerini açtığını fark edince haç çıkardı. Bu Emelyan idi.

Rina, karnının üstünde bakır paraları fark eder. Sorunca, ölmüştür düşüncesiyle kefen parası olarak Emelyanın bıraktığını öğrenir. Etrafına bakınca, yırtık elbisesini fark eder, utanır. Bunun üzerine Emelyan onun üzerini paltosu ile örter. Rina oturmaya çalışır. Kendini tanıtır ve Emelyan'ın kendisi ile eve gelip babasından teşekkür alacağını söyler.

*Emelyan, gerekmez, gidin yolunuz açık olsun, yalnız paltomu bırakmayı unutmayınız der. Tanrı sizinle olsun diye ekler. Kalbini sevinç kaplar.”*⁹⁸

Bu hikâyede, halktan insanların onurlu ve haysiyetli, aynı zamanda iyiliksever, gönlü zengin oluşu canlandırılıyor. İnsan nerede olursa olsun, yapılan iyilik onun ruhunu yüceltir. Özellikle karşılıksız yapılan iyilik yüksek değere sahiptir. İyilik Allah’a yaklaştırır ve huzur verir.

“*Rüyamda Gördüklerim*” hikâyesi: Hali vakti yerinde olan aristokrat bir babayı düşünün. Kızını çok seviyor, ona her şeyin en iyisini layık görüyor. Fakat olacak ya kız, teyzesi ile tatile gittiği bir yere bir genç ile tanışıp, onun evlilik sözlerine kanarak, beraber oluyor. Bir zaman sonra gencin onu aldattığını fark edince, kız utancından baba evine dönemiyor. Hatta hayatına kıymak istiyor. Karşısındaki yeğenini görünce, onunda anne olabileceği düşüncesi aklına geliyor ve intihardan vaz geçiyor.

İşte tam bu anda, dua etmeye başlıyor. Babasının ne kadar üzüleceği aklına geldikçe daha çok üzülüyor. Bir ara el işi yaparken içinde garip bir his uyanıyor ve hamile olduğunu fark ediyor.

Bir kasabaya yerleşmeye karar alır. Yalnız kasabanın bağlı olduğu vilayetin hâkimi olan amcası ve eşi bunu öğrenince babasıyla konuşup, kızı yardım edip, belki babanın kızını affedeceğini düşünürler.

Baba çok kızgındır: “Kimseye muhtaç olmasın diye kirasını karşılarım. Ama benim böyle bir kızım yok.” der.

Baba, Mihayıl İvanoviç her ay kızının kirasını ödemesi için kardeşine yazılı bir çek hazırlar ve kardeşinin yaşadığı vilayete gelir. Geriye dönüş için tren saatine bakınca, kızının yaşadığı yeri görmek ister. Adresi bulur ve oraya gitmeye karar verir. Eve yaklaşıncı kızının evde olmadığını, bir bebeğin olduğunu fark eder. Ev sahibi kadın Vera’nın bakkala gittiğini söyler baba tam ayrılırken kızını görür.

- Baba! Diye haykırdı Vera, rengi atmış, vücudu tir tir titreyen haliyle affet babacım affet diyordu.

⁹⁸ Лев Толстой , Ходынка,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.325-329(Lev Tolstoy,Hodinka,İzdatelstvo Alfa Kniga,Moskva 2010,s.325-329)

- *Sen beni affet, yavrum. Çok şükür Tanrıya, dedi baba boğazında düğümlenen, çocuk gibi gözyaşı döken haliyle.*

Mihayıl İvanoviç kızını bağışlamıştı. Böylece içindeki, insanlar karşısındaki şöhretini kaybetme korkusunu yenmişti.⁹⁹

Bu hikâyede insanın içinde var olan sevginin tüm kötülükleri ve olumsuzlukları yenmeye muktedir olduğu gösterilmektedir.

“*Herkese Aynı*” hikâyesinde yolculuk esnasında küçük bir kız ve oğlan kardeşinin fakirlerin yaşamını görüp, etkilenerек hayatı sorgulamaları anlatılır.

- Tanrı kötüdür, kötüdür! Neden bizim var onların yok? Söylenir çocuklar.

Yaşlı adam onları duyunca;

- *Tanrı kötü değil çocuklar. O herkesi seviyor. Zenginler hep yiyor, fakat diğerlerinin ekmeği bile yok. Bunu insanlar yapmıştır. Tanrıyı unutmuş dünya hayatına dalmışlar.*

- *Peki, herkesin her şeyi olması için ne yapılabilir? diye sordu çocuklar.*

- *Tanrı paylaşmayı emrediyor çocuklar, dedi yaşlı adam*

- *O zaman, biz büyünce, ne olursa olsun, fakirlere yardım edeceğiz, söz veriyoruz, dedi çocuklar.*

-*Aferin size, çocuklar; ben göremem nasıl yapacağınızı, güzel düşündünüz. Tanrı yardımcınız olsun, dedi yaşlı adam.*¹⁰⁰

İnsanoğlu dünyaya başıboş gelmemiştir. Hayatta yaşamının bir amacı, bir gayesi olursa insan mutlu olur. Gerçek mutluluk ise Tanrıyı tanıyıp emirlerine uymaktan geçer. Bu hikâyede adaletе vurgu yapılıyor. Adil olmak çok önemlidir. Bir gün Peygamberimizden alacağını istemeye gelen bir adam, bunu kaba bir şekilde söylemişti. Peygamberimizin yanında olanlar adama kızmışlardı. Fakat adam; “*Ben hakkımı istemeye geldim.*” demişti. Peygamberimiz çevredekilere; “*Sizin ondan yana olmanız gerekirdi çünkü bu adam hakkını istiyor.*” dedikten sonra adama borcunu ödedi. Adam, “*Sen benim hakkımı çok iyi bir şekilde ödedin. Allah da sana ödülünü verecektir.*” diye dua ederek gitti. Peygamberimiz de “*İşte hak sahiplerinden yana*

⁹⁹ Лев Толстой ,Что я видел во сне ,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.316-324(Lev Tolstoy,Что я видел во сне,Издательство Alfa Книга,Москва 2010,с.316-324)

¹⁰⁰ Лев Толстой ,Всем равно ,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.332(Lev Tolstoy,Vsem ravno,Издательство Alfa Книга,Москва 2010,с.332)

çıkıp hakkın yerini bulmasına yardımcı olanlar, insanların en hayırlılarıdır. İçinde, zayıf kimsenin incitilmeden hakkını alamadığı bir toplum yükselemez.” dedi.¹⁰¹

“ *Fedotka* ” hikâyesi: Köyde fakir bir ailenin çocuğu olan Fedotka büyüyünce, babası onu şehre abisinin yanına çalışmaya gönderir. Daha işi öğrenmeden abisi kaybolur ve Fedotka yalnız kalır. Yaramaz insanlar onu yanına alır, içkiye alıştıırır, hırsızlık yapmayı öğretirler.

Üç sene böyle yaşar. Hapse düşer, kurulus ve tekrar hırsızlık yapmaya başlar. Tekrar yakalanır, bu sefer Sibiryaya’ya götürölür. Yolda yine kaçıp kurtulus. Artık yaşı elliye geçkindir. Zengin birinin evini soymaya koyulus arkadaşları ile beraber. Evde yaşlı adamın ağızını, elini, kolunu bağlayıp değerli olan her şeyi toplamaya başlarlar. Bu arada evin hanımı olayı fark eder, bağırılmaya başlar. Fedotka, balta ile kadının kafasına vurur ve kadın yere düşerek can verir. Fedotka ve arkadaşları içmeye başlarlar. Yalnız Fedotka ne kadar içse de kadının sesi aklından çıkmaz, önceki hayatını hatırlar. İçinde ruh yüceliğı oluştu, kendinden nefret etti, yaptıklarından utanır, ancak ne yapacağını bilemez.

Ertesi gün, şehre gidip teslim olur ve yaptıklarını itiraf eder. Böylece onu Sibiryaya’ya sürgün ederler. Bedeni zorluk çektikçe ruhu rahatlar. Burada on sene yaşar. Akabinde başka bir insan olur.¹⁰²

Bu hikâyede, insanın isteyince Tanrıyı bulabileceğini ve kötölüklerden arınıp, yüce maneviyata ulaşabileceğı anlatılıyor. Her günah insanın kalbinde kara nokta bırakır. Kalp kararmadan tövbe edip, günahlardan arınmak gerekir. Kısacık dünyada hayatı için ebedi ahiret hayatını ziyan etmemek gerekir.

“ *Ateşi Kıvılcım İken Söndürmeli*” hikâyesi:

“*Eğer Allah’ın emirlerine uyarsanız her şeyin üstesinden geleceksiniz.*” Biraz sustuktan sonra gülümseyerek ekledi: “*Sakın ha İvan! Yangını kimin çıkardığını söyleme! Sen, herhangi bir insanın kabahatini örtersen Allah da senin iki kabahatini affeder!*”

¹⁰¹ www.huseyinarasli.com.erişim tarihi 18.12.2016

¹⁰² Лев Толстой ,Федотка ,Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.233(Lev Tolstoy,Fedotka,İzdatelstvo Alfa Kniga,Moskva 2010,s.233)

Sen İvan, gençsin daha. Başkalarının günahlarını görüyorsun, gözünün önünde; kendi günahların ise sırtının arkasında, görmüyor musun, dedi yaşlı adam. Tek kişi kötülük yapsa kötülük olmaz, kötülük iki kişi arasında olur. Bak küçük, sen kendi işini unutma, biri seni üzdü mü, Tanrı için affet, işlerin de hayırlı olur. Kalbinde, ruhunda hafiflik ve rahatlık olur.

Ateşi başlangıçta söndürmek lazımdır. Eğer ki birisi kötülük yaparsa, nasıl düzeltebileceğini düşünür artık İvan, birisi yaramaz söz söylese daha fena karşılık vermeyi değil de, nasıl ona kötü söz söylememeyi öğretsem diye düşünür.¹⁰³

Bu hikâye affetmenin öneminden bahsediyor. Affetmek çok önemlidir. Nitekim Allah, Kuranda şöyle buyuruyor: *"O vakit Allah'tan bir rahmet ile onlara yumuşak davrandın. Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz etrafından dağılıp giderlerdi. Şu halde onları affet, bağışlanmaları için dua et..."¹⁰⁴*

"Tövbe Eden Günahkâr" hikâyesine göre: Yeryüzünde bir insan yetmiş sene yaşamış hep günah işlemiş. Hastalanmış ve pişman olmamış işlediği günahlardan dolayı ölüm geldiğinde, ağlayarak tövbe etmeye başlamış. Ruh bedeninden çıktığında Tanrı'yı sevmiş, merhametine inanmış ve cennetin kapılarına yaklaşmış. Cennetin kapısını çaldığında hep geri çevrilmiş. Fakat en sonunda kapıdaki ses; Ben İvan Bagoslov 'um İsa'nın en sevimli talebesiyim demiş

"Günahkâr sevinmiş ve şöyle demiş:

- İnsanoğlu zayıftır. Tanrı çok merhametlidir. Sen kendi kitabında yazmadın mı? "Tanrı sevgidir, sevmeyen Tanrı'yı tanımıyordur." Yaşlandığında sen insanlara! "Ey insanlar, kardeşler, birbirinizi sevin! Şimdi sen beni nasıl kovabilirsin! Sev beni ve aç cennetin kapılarını diye yalvardı. Cennet kapıları açılır ve İvan tövbe eden günahkârı içeri alır."

Allahtan asla ümidimizi kesmemeliyiz. Allah tövbeleri kabul edendir. Aynı zamanda biz de insanları affederek, kalbimiz yumuşar, merhamet duygularımız pekişir. Belki o zaman Dünya daha yaşanılabilir hale gelir. Bu konuda bir ayeti hatırlamakta fayda görüyorum. "Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım!

¹⁰³ Лев Толстой, Упустишь огонь не потушить, Издательство Альфа Книга, Москва 2010, с.583-593 (Lev Tolstoy, Uputiş ogon ne potuşiş, İzdatelstvo Alfa-Kniga, Moskva 2010, s.583-593)

¹⁰⁴ Ali-İmran 3/159

Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir.”¹⁰⁵

“ *İki Yaşlı Adam*” hikâyesinde; iki kişi Tanrı'ya dua etmek için İerusalim (Kudüs)e gitmeye hazırlanır. Birisi zengindi Yefim, diğeri ise fakir Yelisey. Yolda Yelisey su içmek için bir köye uğrar. İlk kapıdan girer, ses yok bahçe darmadağın haldedir. İçeriden ağlayan bebek sesleri gelmektedir. Yelisey içeri girer çantasındaki yiyecekleri çıkarıp masanın üzerine koyar. Ev sahibi yaşlı dede aç, yaşlı nine aç ve susuz, Gelin ve çocuk aç ve halsiz, genç adam hastalıklı; yokluktan, açlıktan sıkıntıdalar. Yelisey düşünür: *Yardım etmem gerekir insanlara. Yoksa deniz ötesi İsa'yı aramaya gidenken kendi içimde kaybederim. İşi bitince artık yetişemem dönmem gerekir diye eve dönmeye karar verir.*

Bu arada Yefim İerusalim'e varır kalabalık doldurmuştur ibadethaneyi. Birde ne görsün en önde Yelisey! Yetiştim derken gözden kaybeder. Geri döndüğünde Yelisey' in girdiği köye girer aynı kapıya girer. Ev sahibi yıkanmak için su ve havlu verir. Oturur yiyecek ikram eder. Yefim teşekkür eder ve över ev sahibini.

Ev sahibi:

- Bizde yolcuları geri çevirmek olmaz. Biz hayatı bir yolcudan öğrendik. Yaşıyorduk, Tanrıyı unutmuş halde. Tanrıda bizi cezalandırdı. Tüm aile ölümü bekliyorduk. Tanrı bize senin gibi birini gönderdi, su içmeye girdi. Bizi görünce acıdı halimize. Kaldı bizimle. Bize toprak, at arabası aldı, hepimizi yedirdi, ayağa kaldırdı.

*Demek burada benim önüme geçmiş Yelisey, diye düşündü Yefim.*¹⁰⁶

Yeryüzünde Tanrı herkese hayat süresini sevgi ve hayırlı işlerde tamamlamayı öğütlemiştir. Amellerin nerede yapıldığından ziyade, ameldeki ihlas önemlidir. Nitekim Allah Kuran'da sık sık ihlas ve salih amelden bahseder. Bu konuda bir ayete bakalım. “ *Erkek olsun, kadın olsun, bir mümin olarak kim salih bir amelde bulunursa, hiç şüphesiz Biz onu güzel bir hayatla yaşatırız ve onların karşılığını, yaptıklarının en güzeliyle muhakkak veririz.*”¹⁰⁷

¹⁰⁵ Zümer 39/53

¹⁰⁶ Лев Толстой, Два старика, Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.612-627(Lev Tolstoy,Dva starika,İzdatelstvo Alfa-Kniga,Moskva 2010,s.612-627)

¹⁰⁷ Nahl 16/97

“*Mum*” hikâyesi: Kötülük yaparsın, sana sirayet eder. İnsanı katletmek fazilet değildir. Kanı ruhuna yapışır. İnsan öldürmek kendi ruhunu kana bulamaktır. Sen zannediyorum kötü insanı öldürdün, kötülüğü mü yok ettin? Dikkat et sen içinde daha büyük kötülük yaptın. Derde ram ol, o zaman dert de sana ram olur. Böylece insanlar anladı ki, günahta değil, iyiliktedir Tanrının gücü.¹⁰⁸

“*Küçük Şeytan Nasıl Ekmek Hak Etti*” hikâyesi: Küçük şeytan görevi gereği bir köylüyü yoldan çıkaracaktı. Önce fakir olan o köylü adamın azık olarak tarlaya götürdüğü ekmeği çalar. Adam kızmaz, şaşırır ve afiyet olsun der. Üzülür küçük şeytan. Baş şeytan ise, git hak et bakayım ekmeğini, üç yıl sana süre, fakat yapamazsan, seni kutsal suda yıkarım diye tehdit eder.

Çok korkan küçük şeytan adama ekmekten şarap yapmayı öğretir. Adam hem kendi içer, hem de çevresindekilere ikram etmeye başlar.

Adam içkiyi içince hanımı ile kavga etti, cimri olmaya başladı, kavgaya karıştı, kısacası olmadık işler yapmaya başlar.

Baş şeytan küçük şeytani tebrik eder:

“Yalnız bunu nasıl yaptığını merak ediyorum. İçeceğe önce tilki kanı, sonra kurt kanı sonrada domuz kanı mı kattın?” diye sordu.

- *“Hayır, öyle yapmadım. Ben sadece fazladan ekmek yaptım. Bu hayvan kanı insanda her zaman var. İhtiyacı kadar ekmek olunca insan, ekmeğin kenarını bile değerlendiriyor. Fakat fazlalık olmaya başlayınca, kendini nasıl eğlendirse diye bakmaya başladı. Ben ise ona şarap içmeyi öğrettim. Kendi eğlencesi için Allah’ın nimetini şarap yapmaya başlayınca onun içine hem tilki kanı, hem kurt kanı, hem de domuz kanı eklendi. Şimdi ise şarap içtikleri müddetçe hep hayvan kalacaklar.” diye sözünü bitirir küçük şeytan ve ekmeğini alır.*¹⁰⁹

Bu hikâyede insanların kendi hayatlarını arzu ettikleri takdirde en yüksek dereceye çıkaraabilecekleri anlaşılmaktadır. Aynı zamanda bu durumun tersi olarak

¹⁰⁸Лев Толстой,Свечка, Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.633-639(Lev Tolstoy,Svecka,İzdatelstvo Alfa-Kniga,Moskva 2010,s.633-639)

¹⁰⁹Лев Толстой, Как чертёнок краюшку выкупал, Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.666-668(Lev Tolstoy,Kak certyonok karyuşku vikupal,İzdatelstvo Alfa-Kniga,Moskva 2010,s.666-668)

en aşağı rezil duruma dūřure bilecekleri de görülmektedir. İnsanoğlu dünyaya imtihan için gönderilmiştir. Bunu unuttuğu zaman imtihanı kaybeder. Hayvanlardan daha değersiz olur. Neticede hayatını hiç etmiş olur.

3.3.HİKÂYELERDE HAYATIN ANLAMI

İnsana ne Kadar Toprak Lazım Hikâyesi:

Bu hikâyede hep daha fazla ve daha verimli toprak sahibi olmak isteyen Pahom'un yaşadıkları anlatılmaktadır.

Pahom sürekli daha fazla kazanmaya ve zengin olmaya çalışan bir çiftçidir. Bir gün daha verimli topraklara sahip olmak için başkurtların yaşadığı topraklara gider. Adeta insanın bütün bir ömrünü ifade eden bir günlük bir yarışa çıkar.

Başkurtların reisi, Pahom'a, gözünün gördüğü her yeri bir şartla alabileceğini söyler. Şartı şudur: Pahom bir noktadan almak istediği toprağı küçük çukurlar kazarak işaretleyecektir ancak, akşama kadar istediği genişlikte araziye kazarak başladığı noktaya gelmek zorundadır. Yarış sabah güneşin doğuşuyla başlar ve batışıyla da biter.

Pahom güneşin doğuşuyla hoşuna giden merayı büyük bir hızla işaretlemeye başlar. Yolun yarısı geçmiştir ki güzel bir mera daha görür. Burayı da arazimin içine katarsam iyi olur, verimli bir alan, der. Sağa doğru koşu alanını daha da fazla genişletir. Güneşin batmasına az kalmıştır. Ayakları yara içindedir, çok yorulmuştur ama ne olursa olsun başladığı yere güneş batmadan yetişmelidir. Hırs gözünü bürümüştür. Hızını artırır, var gücüyle koşar. Alkışlar içinde güneş batmadan başladığı yere yetişir. O yorgunlukla yığılır kalır. Uşağı seslenir ama cevap alamaz. Ağzından kan gelmiş ve ölmüştür efendi Pahom. Yarışın başladığı ve bittiği noktaya, hemen olduğu yere gömülür uşağı tarafından. Ve burada ibret verici o son söz söyley bize Tolstoy: *“Onun ihtiyaç duyduğu üç arşın kadar bir topraktı”*¹¹⁰

Şimdi ise bu hikâyedeki yaşamın amacı ile ilgili dini motifleri inceleyelim: “Şehirlerinizde etrafınız insanı günaha teşvik eden şeylere çevrilmiş; diyelim ki bugün mesele yok, ama yarın! Şeytan kumarla, şarapla veya kadınlarla kocanı baştan çıkarırsa? O zaman her şey mahvolur.

¹¹⁰Лев Толстой, Много ли человеку земли нужно , Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.600-610(Lev Tolstoy, Много li çeloveku zemli nujno,İzdatelstvo Alfa-kniga,Moskva 2010,s.600-610)

Konuyu tartışmak için iki kez bir araya geldiler, fakat bir çözüme varamadılar; şeytan aralarına anlaşmazlık tohumları ektiğinden, bir türlü anlaşamadılar.”

Bu hikâye, hepimizin yaşamın koşuşturmacasına daldığı bir ortamda, bizi bu psikolojik iklimden kopararak yaşamın anlam ve amacına ait düşünmeye sevk ediyor. Yaşamın amacının ne olduğunu bir kez daha düşünmemize sebep oluyor. Hayatta yaşamımızın devamını sağlayan araçlar bazen amaç olabileceğini gösteriyor. Bizlere, gerçek yaşam amacımızı, hayatın güzelliklerini, hırslarımıza kurban etmememiz gerektiğini hatırlatıyor. Burada İslam Peygamberi Hz. Muhammed’in (sav) bir hadisini hatırlamak yerinde olacaktır: “İnsanoğlunun bir vadi dolusu altını olsa, bir vadiyi daha ister. İnsanoğlunun karnını topraktan başka bir şey doyurmaz ve Allah tövbe edenlerin tövbesini kabul eder.”¹¹¹

Sevgi Neredeyse Tanrı Oradadır Hikâyesi:

Fakat yaşı ilerleyip, ihtiyarlamaya başlayınca daha çok ruhsal durumunu düşünür, Allah’a yaklaşmak için çalışır olmuştur.

Öyle bir bunalıma düştü ki, çoğu zaman ölümü arzuluyor, kendi gibi bir ihtiyarı değil de gencecik oğlunu aldığı için Allah’a sitem ediyordu.

Allah, oğluna ölümü, sana da yaşamayı nasip etmiş.

Allah için yaşamak lazımdır Martın. Mademki O sana hayat veriyor, senin de hayatını O’na vermen, O’nun için yaşamaman gerekir.

Allah’a hamd olsun! Şükürler olsun Ya Rabbi! Sözleriydi.

Luka İncilini okuyordu. Altıncı bab’a gelmişti şunlar yazılıydı. “Bir yanağına vurana, öbür yanağını çevir.”

Bana Rabbim! Rabbim! diye dua ediyorsunuz da, niçin söylediğim şeyleri yapmıyorsunuz? Bana gelip, sözlerimi dinleyen ve yapan; toprağı derince kazıp temeli kaya üzerinde yükselterek evini yapan bir kimseye benzer.

Benim evim nasıl acaba? Temeli kaya mı, toprak üzerinde mi? Kaya üzerinde ise ala. Bazen insanın içine bir ferahlık geliyor, sanki Allah’ın bütün emirlerini yerine getiriyoruz da, ondan böyle oluyor gibi hissediyor kendini insan. Fakat kendini bir bıraktın mı tekrar günahlara battıyorsun.

¹¹¹ Müslim, Zekat, 117

Martin o sabah tanyeri ağarmadan kalktı. Duasını etti. Martin'ın içi neşeyle dolmuştu. İstavroz çıkardı. Gözlüğüne taktı incili açıldığı yerden okumaya başladı. Sayfanın başında şu satırlar yer almaktaydı: "Acıkmıştın beni doyurdun. Susamıştın bana su verdin. Yolda kalmıştım, beni kabul ettin..." İşte böylece Martin anladı ki, gördüğü rüya yalan değildi. O gün İsa, gerçekten ona gelmiş, kendisi sahiden onu misafir etmişti.¹¹²

Tolstoy bu hikâyede; insanın cevherinde saklı iyilik, doğruluk, fedakârlık, cömertlik gibi duyguların yine iyilik, doğruluk, fedakârlık ve cömertliğin ikliminde ortaya çıkacağı tezini sunuyor. İnsanlara karşı davranışlarınızın Tanrı'dan görmek istediğimiz muameleyle aynı olması gerektiğini savunuyor. Aynı zamanda sevginin insan ruhunu arındıran en etkili iksir olduğunu vurguluyor.

Üç Soru Hikâyesi:

Bir zamanlar ülkenin birinde bir kral yaşıyordu. Aklına bir soru takılmıştı. Sürekli doğru zamanda işe başlamayı bilirse, kimin sözüne kulak verip, kimden uzak kalması gerektiğini bilirse başarısızlığa uğramayacağını düşünüyordu. Bunların cevabını bulmak için ülkedeki tüm büyücüleri, âlimleri topladı, hepsine sordu ve aldığı cevaplar onu tatmin etmedi. Sonra başka köyde çok ünlü bir âlimin yaşadığını duydu ve o köye gitti.

Kral, bilgeyi toprak kazarken gördü ve elindeki kazmayı alıp, ona yardım etmek istedi. Saatler geçti, bilge hiç sesini çıkarmadan oturuyordu. Kral buna sinirlendi. Sorularıma cevap vermeyeceksen, sarayıma gideyim, dedi. O an karnından yaralanmış biri yoldan geçiyordu. Kral o kişiye yardım etti, adamın yaralarını temizledi. Bunun üzerine adam uyanıp, kraldan özür diledi. Aslında kralı öldürmek istediğini ama saraya gittiğinde kralı bulamayıp buraya geldiğini anlattı. Kral adamı affetti.

Bunun üzerine bilge krala dönüp şunları söyledi: " Hayatta en önemli an şimdidir. Kişiye en gerekli olan insan ise yanındaki kişidir. İnsan için en önemli uğraş ise iyiliktir."¹¹³

¹¹² Лев Толстой, Где любовь, там и Бог, Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.573-583(Lev Tolstoy ,Gde lyubov tam i bog,İzdatelstvo Alfa-Kniga, Moskva,2010,s.573-583)

¹¹³ Лев Толстой, Три вопроса , Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.260-263(Lev Tolstoy ,Tri voprosa,İzdatelstvo Alfa-Kniga, Moskva,2010,s.260-263)

Hepimiz için en uygun zaman içinde bulunduğumuz zamandır. Çünkü ancak o zaman kendi kendimize hâkimiz. En uygun adam ise yanımızdaki adamdır. Çünkü bu adamın başka adamlarla işi olup olmayacağı, hiç belli değildir. En önemli iş de ona iyilik etmektir. Çünkü insan bu dünyaya yalnız iyilik etmek için gönderilmiştir.

İnsan ne ile yaşar Hikâyesi:

Allah, vazifesi olmasına rağmen yeni doğum yapmış bir annenin ruhunu alamadan dönen meleği, merhametine yenik düştüğünden dolayı üç şey öğrenmesi için insan suretine büründürerek dünyaya gönderir: "İnsanın içinde ne barındırdığını öğren", "İnsana neyin verilmediğini öğren" ve "İnsanın ne ile yaşadığını öğren". Bu üç bilgiyi edindiğinde, yani insanı tanıdığı anda melek Rabbinin sonsuz merhametini de kavradığı için tekrar semaya yükseltir.

"İnsanda yaşayan nedir, öğren" sorusunun cevabını buldum. Ve insanda yaşayanın sevgi olduğunu anladım! Allah'ın bana vadettiği şeyi öğretmeğe hemen başladığını anlayınca sevindim ve ilk defa gülümsedim. Fakat daha hepsini öğrenememiştim. İnsana verilmemiş olan nedir ve insan ne ile yaşar; daha bunları bilmiyordum. "Sizinle oturdum, bir yıl geçti. Bütün bir yıl aşınıp bozulmayacak bir çizme ısmarlayan adam geldi. Yüzüne baktım, birden arkasında arkadaşım ölüm meleğini gördüm. O meleği benden başkası görmüyordu; hâlbuki ben onu tanıdım, o gün güneş batmadan o adamın canını alacağını biliyordum. Kendi kendime düşündüm: Adam bir yıl için hazırlık görüyor ve akşam olmadan öleceğinden haberi yok. Allah'ın dediği ikinci şeyi hatırladım. İnsana verilmiş olan nedir, öğren. İnsanda yaşayanın ne olduğunu öğrenmiştim.

Şimdi de insana verilmeyenin ne olduğunu öğreniyordum. İnsana kendi ihtiyaçlarını bilmek kudreti verilmemiştir. İkinci defa gülümsedim. Allah'ın bana ikinci şeyi gösterdiğine seviniyordum. "Fakat daha hepsini öğrenmemiştim. İnsan ne ile yaşar, bunu bilemiyordum. Böylece Allah'ın üçüncü ve son dersi göstereceği güne kadar yaşadım. Altıncı sene içinde o kadınla ikiz çocukları geldi. Ben kızları tanıdım nasıl olup da sağ kaldıklarını işittim. Hikâyeyi işitince düşündüm: anneleri bana çocukların hatırı için yalvardı ve annesiz, babasız çocukların yaşayamayacağını söylediği zaman sözüne inandım. Hâlbuki yabancı onları emzirip büyütmüş. Kadın kendisinin olmayan çocuklara karşı sevgi gösterip, onlar için ağladığı zaman, ben

*onda Allah'ın büyüklüğünü gördüm; İnsan ne ile yaşar, bunu anladım. Öğrendim ki, bütün insanlar kendi kendileri için kaygı çekmekle değil, sevgi ile yaşarlar. "O çocukların ihtiyaçlarını bilmek annelerine verilmemişti. Zengin adama da kendisinin neye muhtaç olduğu bildirilmemişti. Bunun gibi, o gün akşam olunca ayaklarına çizme mi yoksa ölüsüne terlik mi lazım olduğunu bilmek hiç kimseye verilmemişti. "Ben insan olduğum zaman, kendim için kaygı çektiğimden değil, yoldan geçen bir adamda sevgi olduğundan, kendisi ve karısı bana acıyıp beni sevdiklerinden sağ kaldım". Demek ki, insan sevgi ile yaşıyor.*¹¹⁴

İnsan sevgi ile merhamet ile mutlu oluyor. İnsan ne zaman öleceğini bilmiyor. Bu sebeple hayatını, zamanını iyi değerlendirmeli ve dünyanın imtihan yeri olduğunu unutmamalıdır.

Aydınlık var oldukça aydınlıkta dolaşın Hikâyesi:

Bu hikâye, İsa'nın doğumundan yüz yıl sonra, Roma İmparatorluğu Trajanus zamanında geçmiştir. O zamanlar İsa'nın talebelerinin talebeleri hayattaymış. Hristiyanlar İsa'nın söylediklerini, Resullerin işlerinde anlatıldığı şekilde sıkı sıkıya tutarlanmış. İnsanlar tek bir kalp, tek bir ruh taşıyormuş adeta.¹¹⁵

İsa'nın örnek hayatı bize ışık tutar. Hepimiz onun yaşantısını taklit etmeye çalışır, saadeti yalnızca bunda görürüz. Önde gidenler, benlik duygusundan sıyrılmış, yeniden doğmak için kendilerini feda etmişlerdir.¹¹⁶

Hayatın Allah'a kul olmak için verildiğini bilmeyen bütün insanlar, hayatlarını dünyaperest bir anlayışa göre yaşıyorlar. İsa bizlere, tarladan elçiyi ve mal sahibinin oğlunu kovmayı salık veren bu dünyaperest anlayışı sahte din demiştir, insan şunu bilmelidir ki dünya tarlasını ekip biçmek, ondan faydalanmak kirayı vermeye bağlıdır. Aksi halde tarlayı terk etmek gerekir. Yaşamak, Allah'ın emrini yerine getirmek için çalışmaktır. Gerçek zevki burada aramak lazımdır. Allah'ın emrini yerine getirdiğimiz müddetçe hayattan zevk alırız. Nasıl ki iyi bir ev sağlam temeller üzerine oturur, bir tablo, zemini hazırladıktan sonra çizilirse, ten sevgisinde

¹¹⁴ Лев Толстой, Чем люди живут , Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.549-565(Lev Tolstoy ,Cem ludi jivi,İzdatelstvo Alfa-Kniga, Moskva,2010,s.549-565)

¹¹⁵ Lev Tolstoy, Aydınlık var oldukça aydınlıkta dolaşın,(tercüme-Volkan Ünal) EZR Yayıncılık, İstanbul 2015 s.66.

¹¹⁶ Tolstoy, a.g.e., s.70.

insanın insana duyduğu sevgi ve saygı üzerine kurulur. Ancak o zaman akla uygun ve sürekli olur. Hristiyan'ca evlenme budur.¹¹⁷

Dinimiz bize mutluluğu her şeyi vermede olduğunu söyler. Asıl ki bitkiler ışığa dönmekten kendilerini alamazlar, bizde saadeti nerede görürsek ona ulaşmak için istenilen her şeyi yapmaktan kendimizi alamayız.

Tolstoy: “ *Allah'a ulaşmak, mutluluğa ermek isteyen her insan farkında olmadan İsa'nın yürüdüğü yola çıkar. Onu kendi yürüdüğü yolun önünde görür. Allah'ı sevenler ve ona ulaşmak isteyenler, er geç bu yolda birbirleri ile karşılaşır. İsa Allah'ın kulu ve elçisidir. Allah ile insanlar arasında aracıdır.*

İnsan için iki yol vardır. Biri hayat, diğeri ölüm yoludur. Hayat yolu önce seni yaratan Allah'ı sevmektir. Sonra yakınıni kendin gibi sevmektir. Kendisine yapılmasını istemediği şeyi başkasına yapmamalısın.

Allah verdiği rızıkların herkese dağıtılmasını ister. Onun buyurduğuna göre veren mutlu olur. Oğlum! Her kötülükten ve kötülüğü andıran her şeyden kaç. Öfkelenme, çünkü öfke insanı adam öldürmeye kadar götürür. Kıskanç kavgacı ve taşkın olma çünkü hepsinden cinayet çıkar.

Yaratını bilmeyenler, çocukları öldürenler, muhtaçları hor görenler, işkence edenler, günaha girerler hep bu yoldadır. Çocuklar! Bütün bu insanlardan sakının’’¹¹⁸ diyor.

Hepimiz Allah'ın kuluyuz. Hepimiz onun birer neferiyiz. Allah sana şahdamarından daha yakındır. Allah katında büyük küçük yoktur. Yalnızca doğru ve eğri vardır. Doğru yolda yürürsen Allah'a ulaşırsın. Allah katında herkes eşittir. Bir tek Allah vardır ve bir tek hayat.¹¹⁹

Allah Gerçeği Bilir Ama Geç Söyler Hikâyesi:

Hikâyenin ana fikri gerçeği sadece Allah'ın bilebileceği üzerine kurulmuştur. Hikâyeden alınan şu satırlarda bunu açıkça göstermektedir: “*Görülüyor ki Allah'tan başka kimse gerçeği bilmiyor. Öyleyse sadece ona yalvarıp, ona sığınmak, yardımı sadece ondan beklemek gerekiyor,*” diyordu. O günden sonra dilekçe vermekten vazgeçti. Başkasına ümit bağlamıyor sadece Allah'a yalvarıyordu.

¹¹⁷ Tolstoy, a.g.e., s.88.

¹¹⁸ Tolstoy, a.g.e., s.101.

¹¹⁹ Tolstoy, a.g.e., s.117.

Allah beni affetsin. Belki ben senden çok daha kötüyümdür, dedi. Birden bire rahatladı. Evi barkı için tasalanmaktan vazgeçti. Cezaevinden başka bir yere gitmek istemediğini anladı. Sadece son anı düşünüyordu. Makar ise Aksenov 'u dinlemedi. Gidip suçlu olduğunu itiraf etti. Aksenov'un evine dönmesine izin verdiklerinde ise, o çoktan ölmüştü.¹²⁰

İlyas Hikâyesi:

Gerçek mutluluğun maddiyatla asla ölçülemeyeceğini göstermeye çalışan hikâyenin kahramanları İlyas ve karısıdır. Hikâyenin ana fikrini en güzel özetleyen diyalog şu şekildedir:

İlyas karısı ile içeri girdi. İlyas misafirlerle ve ev sahibi ile selamlaştı, duasını okudu ve kapı kenarına oturdu. Hanımı ise perde arkasına geçip evin hanımı ile oturdu ve konuşmaya başladı.

Misafir perdeye doğru döndü:

- Nine, eski saadet ve şimdiki sıkıntı hususunda ne dersin? Şam Şemagi, İlyas'ın karısı, perdenin arkasından cevap verdi:

- Biz İlyas ile elli yıl mutluluğu aradık bulamadık. Şimdi ise iki yıl oldu her şeyimizi kaybedeli, işçi olarak çalışıyoruz. Gerçek mutluluğu bulduk, başka bir şey lazım değil.

- Peki, şimdi mutluluğunuz nedendir? diye sordu misafirler.

- Biz kocamla zengindik. Bir saat bile vaktimiz yoktu; ne konuşmaya, ne maneviyata nede Tanrı'ya ibadet etmeye. Ne çok telaşemiz vardı. Devamlı misafir, kime ne ikram etsek, ne hediye alsak ki bizi ayıplamasalar derdi vardı içimizde. Mal mülk çok, için rahat olmuyor. Hırsız gelir, kurt kuzuları kapar. Uyumak için yatağa girince uyuyamıyorsun, acaba koyunlar kuzuları ezer mi diye düşünmekten. Gidersin kışın bakarsın tam sakinleşmişken, kışa yem biriktirme telaşesi başlar. Kocamla da tartışıyorduk, günaha giriyorduk. Telaştan telaşa, günahattan günaha yaşıyorduk mutluluğu görmeden.

Şimdi ise malımız yok, derdimiz de yok. Gücümüz yettiği kadar çalışıyoruz. Efendinin işine gelir olsun istiyoruz. Tanrıya ibadet için, maneviyat için zaman da

¹²⁰ Лев Толстой, Бог правду видит, да не скоро скажет, Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.477-482(Lev Tolstoy,Bog pravdu vidit da ne skoro skajet,İzdatelstvo Alfa-Kniga,Moskva 2010, s.477-482)

var. *Dua etmek için bol vakit de var. Daha ne olsun. Elli sene aradık şimdi bulduk mutluluğu, diyerek sözlerini bitirdi İlyas'ın hanımı.*

- *Eskiden üzüldük mal varlığımızı kaybettik diye, aptalmışız. Şimdi Tanrı bize gerçeği gösterdi, biz de size onu anlattık, dedi İlyas.*

Misafirler güldüler. İlyas dedi ki:

- *Gülmeyin kardeşler. Bunlar öylesine söylenen laflar değil, şaka değil, insan hayatı Molla olan misafir; "Bu çok akıllı bir konuşma kesin doğruyu söyledi İlyas, kutsal kitapta da var" dedi. Bunun üzerine misafirler gülmeyi bırakıp derin düşünceye daldılar.¹²¹*

İki Kardeş Ve Altın Hikâyesi:

Bir de Pazar günleri bir arada bulunur, dua edip, birbirleri ile sohbet ederlerdi. Melek o gün gelir, onları takdis ederdi. Pazartesi oldu mu herkes yoluna giderdi.

Afanasi bunu görünce dona kaldı. Yalnızca "Niçin Allah'ım?" diye bildi. Melek ona dedi ki:

- *Çekil buradan. Sen kardeşinle yaşamaya layık değilsin. Kardeşinin altınlarını görünce kaçması, senin altınlarla yaptığın işlerden daha değerlidir. Afanasi nice fakirleri, garipleri doyurduğunu, birçok öksüze baktığını anlatmaya kalkışınca, melek ona:*

- *Seni baştan çıkarmak için yolunun üzerine altınları koyan şeytan sana bu lafları da öğretmiş, dedi. O vakit Afanasi'yi bıraktı. O günden sonra Afanasi, şeytanın hilelerine kanmadı. Gerek Allah'a, gerek insanlara altınla değil, yalnızca çalışmakla hizmet edebileceğini anladı. Kardeşler eski günlerdeki gibi yaşamaya başladılar.¹²²*

Bu hikâyede Tolstoy, bizleri eğitiyor. Amellerin riyadan uzak olması gerektiğini gösteriyor. Aynı zamanda, yazar yapılan amellerin ihlaslı olması gerektiğine dikkat çekiyor. Sırf Allah rızası için, samimiyetle yapılan işlerin makbul olacağını üzerinde duruyor.

¹²¹ Лев Толстой, Ильяс , Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.570-573(Lev Tolstoy , İlyas,İzdatelstvo Alfa-Kniga, Moskva,2010,s.570-573)

¹²²Лев Толстой, Два брата и золото , Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.568-570(Lev Tolstoy ,Dva brata i zoloto,İzdatelstvo Alfa-Kniga, Moskva,2010,s.568-570)

Küçükler Büyüklerden Daha Akıllı Çıktı Hikâyesi:

Çocuk doğasındaki saflığın ve o saflığı korumanın önemine dikkat çekilen bu hikâyedeki ana fikir İslam'ın fitrat anlayışına uygun gözüküyor. Tolstoy'un asli günahla doğan çocuk anlayışı yerine imrenilmesi ve muhafaza edilmesi gereken çocuk doğası anlayışını tercih ettiği gözükmektedir.

Nine onları görür görmez kavga edenlere:

- *Allah'tan korkun! Koskoca adamlarsınız. Şu kızlar yüzünden kavgaya girdiniz. Onlarsa her şeyi unutmuş güle oynaya hoplayıp zıplıyorlar. Şu kızlar kadar olamadınız. Sizden daha akıllıymışlar meğer dedi.*

Bunun üzerine kızlara bakan büyükler yaptıklarından utandılar ve kendi kendilerine gülerek evlerine döndüler.

“Eğer küçük çocuklar gibi olmazsanız asla cennete giremezsiniz.”¹²³ İncil'deki bu pasajı yukarıdaki hikâye doğrultusunda anlamak ne kadar da isabetli olacaktır.

Üç İhtiyar Hikâyesi:

Samimi dindarlığın tema olarak işlendiği bu hikâye, herhangi bir dini eğitim almamış üç ihtiyarın ihlasları sayesinde din adamından daha üstün olduğunu çarpıcı bir şekilde gösterir:

Dua ettiğimizde putperestler gibi boş sözleri tekrarlayıp durmayın. Onlar laf kalabalığı ile seslerini duyurabileceklerini sanırlar. Siz onlara benzemeyin. Çünkü Allah sizin ihtiyacınızı, siz ondan istemediğinizden önce bilir.(Matta, VI, 7)

En yaşlısı “Bizi bağışla Allah'ım” dedi. Metropolit, Allah'ın kitabında kendisini nasıl tanıttığını anlatmaya başladı. Onlara teslis inancının ne olduğunu açıklayarak dedi ki:

- *İsa yeryüzündeki insanları kurtarmak için gönderildi. Duayı bu şekilde öğretti dinleyin ve benim arkamdan tekrarlayın. Daha sonra Metropolit: “Ey Allah'ım” diye duaya başladı, ihtiyarlar bunu ayrı ayrı tekrar ettiler. Metropolit duaya “sen göklerde sin” şeklinde devam etti. Fakat ihtiyarlar bunu tekrarlayamadılar. Uzun boylusu, bıyıkları ağızını kapattığı için doğru söyleyemiyordu. En yaşlısı olanlarda dişsiz olduğu için ağızda geveledi. Metropolit bir defa daha tekrarladı, ihtiyarlarda*

¹²³ Лев Толстой, Девчонки умнее стариков , Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.596(Lev Tolstoy,Devçonki umnee starikov ,İzdatelstvo Alfa-Kniga,Moskva 2010, s.596)

onun ardından söylediler. Sonra Metropolit bir taşın üzerine oturdu ve ihtiyarlar onun etrafına oturdular. Metropolitin ağzına bakıyorlar, ne söylese tekrar ediyorlardı. Bütün gün akşama kadar onlarla uğraştı Metropolit. Bir sözü on kere, yirmi kere söylüyor, ihtiyarlar da onun dediklerini tekrarlıyorlardı. Onlar şaşırınca düzeltiyor, baştan alıyordu. Metropolit Allah'ın duasını baştan sona öğretinceye kadar onların yanında kaldı, ihtiyarlar da onun dediklerini onunla beraber söyledikten sonra tek başına söylemeye çalıştılar.

Duayı öğrendiklerinde ne kadar sevindiklerini hatırlıyor, onlara Allah sözünü öğrettiği için Allah'a şükreliyordu. Deniz dalgalarıyla ışıldılar yansıtıyor, Metropolit ise hep düşünüyordu.

Gelen ihtiyarlardı. Deniz üstünde koşuyorlar, beyaz sakalları nur gibi parlıyor, gemiye doğru geliyorlardı. Dümenci birden ürperdi. Dümeni telaşla bırakıp avazı çıktığı kadar bağırmağa başladı.

- Aman Allah'ım! İhtiyarlar aramızdan geliyorlar hem de koşuyorlar! Bağırmağı duyan yolcular birden dümene koştular. Herkes onlara bakıyordu. Üç ihtiyar, el ele tutuşmuş koşuyorlar, bir yandan da durmaları için el kol sallıyorlardı. Üçü de karada koşar gibi koşuyorlardı. Henüz gemi durmadan yetiştiler gemiye. Güverteye kadar yanaşıp başlarını kaldırdılar ve hep bir ağızdan konuşmaya başladılar.

- Allah adamları. Sizin kendi duanız Allah'a ulaşır. Size öğretecek bir şeyim yok benim. Siz sadece biz günahkârlar için dua edin dedi. Sonra Metropolit ihtiyarların önünde yerlere kadar eğildi. İhtiyarlar biraz durup geri döndüler. Tekrar denizin üzerinde ilerlediler. Onların gittiği tarafta sabaha kadar nur parladı.¹²⁴

Bu hikâyede, Tolstoy bize Tanrının bizim süslü sözlerimize, görünüşümüze veya güzel sözlerimize değil de, kalbimize, samimiyetimize baktığını anlatıyor. Gerçek kurtuluşa erenler de amellerinde ihlaslı olanlardır. Nitekim Sevgili Peygamberimiz (sav) de şöyle buyurmuştur: "Allah sizin dış görünüşünüze ve mallarınıza bakmaz. Ama o sizin kalplerinize ve işlerinize bakar."¹²⁵

¹²⁴ Лев Толстой, Три старца , Издательство Альфа Книга, Москва 2010,с.628-632(Lev Tolstoy ,Tri startsa ,İzdatelstvo Alfa-Kniga, Moskva,2010,s.628-632)

¹²⁵ Müslim,Birr 33

SONUÇ

Tarih sahnesine ilk çıkışı çok eski dönemlere uzanmayan, diğer milletlerin edebiyat tarihi ile mukayese edildiğinde henüz çok yeni olan, Rus Edebiyatı başlangıçta çok yalın ve dar bir çerçeve içindeydi; ancak XVII. yüzyıldan sonra gelişim sürecini başlatan Rus edebiyatı, XIX. yüzyılda yetişen büyük ustalarla en iyi meyvelerini verdi. Bu ustalardan biri de Rus edebiyatında olduğu kadar, zamanımızın fikir ve edebiyat sahasındaki realist görüşleriyle derin izler bırakan Lev Nikolayeviç Tolstoy'dur.

Lev Tolstoy bizler için unutulmaz yapıtlar bırakmıştır. Eserleri sadece kendi dönemi için yazmamıştır. O aynı zamanda yarının büyükleri için de birbirinden güzel öyküler romanlar yazmıştır.

Hikâye, masal ve öyküler eğitimde kullanılan önemli metinlerdir. Bu metinler kullanılarak çocukların ahlaki, dini değerleri daha iyi anlamaları, içselleştirmeleri sağlanabilmektedir. Bizim kültürümüzde hikâye ve masalların özel ve eğitici bir yeri vardır.

Tolstoy'un hikâyelerinde kullandığı dini motifler sayesinde çocuklara ahlak eğitimi ile beraber dini değerleri de öğretebiliriz. Özellikle din duygusunun en önemli kaynaklarından olan sevgiyi, Tolstoy eserlerinde sık sık kullanıyor. Tolstoy *İnsan ne ile yaşar* isimli eserinde “Anladım ki insanın kalbine sevgi hükmeder ve bu sevgi insanı Allah'ın varlığına götürür” derken, bu gerçeğe dikkat çekmektedir.

Tolstoy, hayatın anlamını insanın kendi vicdanında “iyiliği hedeflemek” şeklinde ifade ediyor. Bu doğrultuda hikâyelerinde vicdani konulara ağırlık veriyor.

Yazar, bazen hayatımızda duanın gücüne, bazen insanın yaratılış amacına, sık sık da insani ilişkilere dikkat çekiyor. İnsanın amelinde en önemli olan şeyin samimiyet olduğuna vurgu yapıyor. İnsanın bitmek bilmeyen mal mülk hırsına da dikkat çekiyor. Tabii ki bu durumdaki insanların hazin sonunu da gösteriyor.

Ülkemizde din eğitimi alanında kullanılan yeni yöntemler ve araçlar doğrultusunda farklı açılımlar yapılmaktadır. Bu süreçte diğer ülkelerin ve özellikle eserlerinde dini temalara temas eden yabancı yazarların araştırılması ve tecrübelerinden faydalanılması önem arz etmektedir.

Bu çalışmada Tolstoy'un eserleri taranarak dini düşünceleri anlatılmaya çalışıldı. Din içerikli basılmayan bazı eserlere ulaşmada zaman zaman sıkıntılar yaşandı. Özellikle orijinal eserleri bulmak bir hayli zor oldu. Tolstoy'un din konusundaki düşünceleri ile İslam arasında benzerlik olduğu tespit edildi. Pedagojik açıdan, özellikle karakter ve değerler eğitimi konusunda, yazarın yapıtları adeta bir hazinedir. Tolstoy'un eserlerini bir Türk klasik yazarının eserleri ile mukayeseli çalışılabilir. Benzer ve zıt düşünceler ortaya konularak değerlendirme yapılabilir. Bu alanda çalışmak isteyenlere tavsiyem, imkân dâhilinde, orijinal eserlerin kullanılmasıdır. Hiç olmazsa birkaç tercümeyle kıyaslayarak çalışıla bilinir.

KAYNAKÇA

Ana Kaynaklar

ТОЛСТОЙ, Лев, Издательство Альфа Книга Москва 2010.

Diğer Kaynaklar

ACLUNI, Keşful Hafa,C1,s.412

ARSLANTÜRK, Zeki, **ARSLANTÜRK**, E. Hamit,” Uygulamalı Sosyal Araştırma”, Çamlıca Yayınları, İstanbul, 2010.

BUHARİ, Sahihu'l-Buhari, IV, Enbiya 48

MÜSLİM, Müslim,Birr 33,Müslim,Zekat,117

ÖZBEK, Abdullah, Bir Eğitimci Olarak Hz. Muhammed, Konya, 1991

ROSSİTER, Graham, , Film and Television:An Introductory Study of the 'Alternative' Religious Stories that Shape the Spirituality of Children and Adolescents, <http://www.acu.edu.au/ren/rosarwfl.htm>, 25.12.2001

STREİB, Heinz ,Mass Media, Myth, and Narrative Religious Education, <http://www.tgkm.unibielefeld.de/hstreib/literatur/massmedia.htm> 25.12.2001

TOLSTOY, Lev,Путь Жизни(1910), Издательство Книга по Требованию 2016(Tolstoy,Lev,Put Jizni(1910),İzdatelstvo Kniga po Trebovaniyu 2016)

TOLSTOY,Lev İspovedь, XII Часть,(Lev Tolstoy,İspoved,XII Bölüm

TOLSTOY, Lev,Hayat Üzerine Düşünceler(Tercüme-Zeynep Güleç),Akvaryum Yayınevi, İstanbul 2005

TOLSTOY,Lev,Hayat Üzerine Düşünceler,(tercüme-Volkan Ünal)EZR Yayıncılık,2015

TOLSTOY, Lev, “Din Nedir” (tercüme-Zeynep Güleç), Akvaryum Yayınevi, İstanbul, 2005.

TOLSTOY, Lev, Kroyçer Sonat(Tercüme-Recep Şükrü Güngör),Kültür Bakanlığı Yayıncılık, İstanbul 2010,biyografi

TOLSTOY, Lev, Kroyçer Sonatı (Çeviri: Nihal Yalaza Taluy) Can Yayınları, İstanbul,2016

TOLSTOY,Lev, Savaş ve Barış(tercüme-Birgül Oğuz),Bordo-Siyah Yayınevi, İstanbul,2005

TOLSTOY,Lev,Anna Karenina,(Tercüme-Selahattin Karaduman)Yılmaz Kitabevi,2016

TOLSTOY,Lev, Diriliş,(Tercüme-Nesrin Altınova)İmge kitabevi Yayınları, Ankara 2016

TOLSTOY, Lev,Hacı Murat(Çeviri: Nihal Yalaza Taluy) Can Yayınları, İstanbul Türk Dil Kurumu, Okul Sözlüğü, Ankara 2000, s.678

<http://edebiyatkulubum.blogcu.com/tolstoy-un-hayati/4220737>erişim tarihi 10.09.2015

<http://www.toplumdusmani.net/modules/wfsection/article.php?articleid=475>erişim tarihi 8.09.2015

<http://docplayer.biz.tr/21.170.637-Yazar-sefer-jan-seferjan-gmail-com.html>.Erişim tarihi3.12.2016

<http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=2714> erişim tarihi 9.09.2015

www.huseyinarasli.com.erişim tarihi 18.12.2016

<http://www.dunyabizim.com/kitap/10767/insanlari-kiliseye-degil-imana-cagirmisti>.erişim tarihi9.10.2016

<http://docplayer.biz.tr/21.170.637-Yazar-sefer-jan-seferjan-gmail-com.html>.erişim tarihi3.12.2016

<http://www.toplumdusmani.net/modules/wfsection/article.php?articleid=475>. Erişim tarihi 09.09.2015

http://www.ebilge.com/345047/Dini_motif_ne_demektir.html,erişim tarihi 17.12.2016

<http://sakarya.dergipark.gov.tr/download/article-file/115549>,erişim tarihi 17.12.2016

Öz Geçmiş

KİŞİSEL BİLGİLER:

ADI ve SOYADI : SABİNA MAYLIBA
DOĞUM YERİ : AZERBAYCAN/ BAKÜ
DOĞUM TARİHİ : 15.07.1976

EĞİTİM DURUMU

İLK, ORTA, LİSE : BAKÜ (İSTEDADLILAR LİTSEYİ)
YÜKSEK OKUL : BAKÜ TIP OKULU(DİŞ PROTEZ)
LİSANS : ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ
YABANCI DİL : RUSCA
İŞ DURUMU : MEB (ÖĞRETMEN)

